

Gymnasieskolan

Sammanfattning

Utbildningsutskottet behandlar i detta betänkande 84 motionsyrkanden som rör gymnasieskolan från den allmänna motionstiden 2013. Av dessa behandlas 39 motionsyrkanden förenklat eftersom de till sin huvudsakliga innebörd överensstämmer med motionsförslag som har behandlats tidigare under valperioden.

I motionsyrkandena behandlas frågor om bl.a. framtidens gymnasieskola, avhopp från gymnasieskolan, längden på gymnasieskolans nationella program, behörighet till gymnasieskolans nationella program, grundläggande högskolebehörighet för alla elever i gymnasieskolan, kvaliteten i arbetsplatsförlagt lärande på yrkesprogrammen och i den gymnasiala lärlingsutbildningen samt en förlängd gymnasial lärlingsutbildning.

Vidare rör motionsyrkandena frågor om stärkta roller för arbetsmarknadens parter och de nationella programråden när det gäller yrkesprogrammen, inrättandet av nya inriktningar på de nationella programmen, ämnet estetisk verksamhet, utvärdering av konsekvenserna av gymnasiereformen och registerkontroll av personal i gymnasieskolan.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående myndighetsuppdrag, gällande bestämmelser, tidigare ställningstaganden och vidtagna åtgärder.

I betänkandet finns 17 reservationer (S, MP och V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Utskottets överväganden	8
Övergripande frågor om gymnasieskolan	8
Längden på gymnasieskolans nationella program	11
Behörighet till gymnasieskolans nationella program	13
Grundläggande högskolebehörighet för alla elever	16
Arbetsplatsförlagt lärande i gymnasieskolan	19
Lärlingsutbildning	23
Arbetsmarknadens parter och programrådets inflytande över yrkesprogrammen	27
Nya inriktningar på de nationella programmen m.m.	30
Estetisk verksamhet som gymnasiegemensamt ämne	32
Övriga frågor	34
Motioner som bereds förenklat	40
Reservationer	42
1. Övergripande frågor om gymnasieskolan, punkt 1 (S)	42
2. Längden på gymnasieskolans nationella program, punkt 2 (S, MP)	44
3. Behörighet till gymnasieskolans nationella program, punkt 3 (S, V)	44
4. Behörighet till gymnasieskolan genom folkhögskolestudier, punkt 4 (MP, V)	45
5. Grundläggande högskolebehörighet för alla elever, punkt 5 (S, MP, V)	46
6. Arbetsplatsförlagt lärande i gymnasieskolan, punkt 6 (MP)	47
7. Arbetsplatsförlagt lärande i gymnasieskolan, punkt 6 (V)	48
8. Lärlingsutbildning, punkt 7 (S)	49
9. Lärlingsutbildning, punkt 7 (MP)	50
10. Arbetsmarknadens parter och programrådets inflytande över yrkesprogrammen, punkt 8 (V)	50
11. Nya inriktningar på de nationella programmen m.m., punkt 9 (S)	51
12. Nya inriktningar på de nationella programmen m.m., punkt 9 (MP)	53
13. Nya inriktningar på de nationella programmen m.m., punkt 9 (V)	54
14. Jämställdhet i gymnasieskolan, punkt 10 (S, MP)	55
15. Estetisk verksamhet som gymnasiegemensamt ämne, punkt 11 (S, MP, V)	56
16. Utvärdering av konsekvenserna av gymnasiereformen m.m., punkt 12 (S, MP)	57
17. Registerkontroll av personal i gymnasieskolan, punkt 13 (S)	58

<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	59
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	59
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 14	67

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Övergripande frågor om gymnasieskolan

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 1, 4 och 6.

Reservation 1 (S)

2. Längden på gymnasieskolans nationella program

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Ub223 av Andreas Carlson (KD) och

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 7.

Reservation 2 (S, MP)

3. Behörighet till gymnasieskolans nationella program

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 1 och

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 20.

Reservation 3 (S, V)

4. Behörighet till gymnasieskolan genom folkhögskolestudier

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 4 (MP, V)

5. Grundläggande högskolebehörighet för alla elever

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 3,

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 2, 8, 15 och 22 samt

2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 14.

Reservation 5 (S, MP, V)

6. Arbetsplatsförlagt lärande i gymnasieskolan

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Ub313 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,

2013/14:Ub391 av Christian Holm (M),

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 8,

2013/14:Ub458 av Pia Nilsson m.fl. (S) och

2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkandena 15, 21 och 22.

Reservation 6 (MP)

Reservation 7 (V)

7. Lärlingsutbildning

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Ub232 av Krister Örnfjäder (S),

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 10 och

2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 16.

Reservation 8 (S)

Reservation 9 (MP)

8. Arbetsmarknadens parter och programrådets inflytande över yrkesprogrammen

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkandena 7 och 9 samt

2013/14:Ub552 av Krister Hammarbergh (M).

Reservation 10 (V)

9. Nya inriktningar på de nationella programmen m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 23,

2013/14:Ub283 av Anders Åkesson (C),

2013/14:Ub339 av Shadiye Heydari (S),

2013/14:Ub363 av Johan Andersson m.fl. (S),

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 6,

2013/14:Ub495 av Isak From m.fl. (S) yrkande 3,

2013/14:Ub565 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 18,

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 18 och

2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 5.

Reservation 11 (S)

Reservation 12 (MP)

Reservation 13 (V)

10. Jämställdhet i gymnasieskolan

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 17.

Reservation 14 (S, MP)

11. Estetisk verksamhet som gymnasiegemensamt ämne

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr254 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 1,

2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 14,

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 4 och

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 19.

Reservation 15 (S, MP, V)

12. Utvärdering av konsekvenserna av gymnasiereformen m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Ub285 av Leif Pettersson (S),

2013/14:Ub332 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S) och

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 13.

Reservation 16 (S, MP)

13. Registerkontroll av personal i gymnasieskolan

Riksdagen avslår motion

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 29.

Reservation 17 (S)

14. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 6 mars 2014

På utbildningsutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Ibrahim Baylan (S), Betty Malmberg (M), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Tina Acketoft (FP), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (FP), Jabar Amin (MP), Yvonne Andersson (KD), Carina Herrstedt (SD), Rossana Dinamarca (V), Michael Svensson (M) och Björn Samuelson (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utbildningsutskottet behandlar i detta betänkande 84 motionsyrkanden som rör gymnasieskolan från den allmänna motionstiden 2013. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. Av dessa behandlas 39 motionsyrkanden förenklat eftersom de till sin huvudsakliga innebörd överensstämmer med motionsförslag som har behandlats tidigare under valperioden, se bilaga 2.

I motionsyrkandena behandlas frågor om bl.a. framtidens gymnasieskola, avhopp från gymnasieskolan, längden på gymnasieskolans nationella program, behörighet till gymnasieskolans nationella program, grundläggande högskolebehörighet för alla elever i gymnasieskolan, kvaliteten i arbetsplatsförlagt lärande på yrkesprogrammen och i den gymnasiala lärlingsutbildningen samt en förlängd gymnasial lärlingsutbildning.

Vidare rör motionsyrkandena frågor om stärkta roller för arbetsmarknadens parter och de nationella programråden när det gäller yrkesprogrammen, inrättandet av nya inriktningar på de nationella programmen, ämnet estetisk verksamhet, utvärdering av konsekvenserna av gymnasiereformen och registerkontroll av personal i gymnasieskolan.

Utskottets överväganden

Övergripande frågor om gymnasieskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om framtidens gymnasieskola och avhopp från gymnasieskolan.

Jämför reservation 1 (S).

Motionerna

Framtidens gymnasieskola

I kommittémotion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 1 och 4 framhålls att dagens gymnasieskola står inför helt andra utmaningar än för bara några årtionden sedan. I dag krävs en gymnasieutbildning för att få ett jobb och för att klara sig i ett alltmer komplext och kunskapsintensivt samhälle. Unga människor måste därför rustas inför framtiden. Samtliga utbildningar ska enligt motionärerna ge gedigna kunskaper och leda till gymnasieexamen.

Avhopp från gymnasieskolan

I kommittémotion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 6 betonas att avhoppet från gymnasieskolan måste minska. Det behövs enligt motionärerna bl.a. nationella mål och en strategi utvecklad av staten och kommunerna för att fler elever ska fullfölja sin gymnasieutbildning.

Bakgrund och gällande rätt

Framtidens gymnasieskola

Propositionen Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan, som innehåller huvuddelen av regelverket för gymnasiereformen Gy 2011, bifölls av riksdagen hösten 2009 (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). Lagändringarna trädde i kraft den 1 mars 2010 och började tillämpas på utbildningar som påbörjats efter den 1 juli 2011. Regelverket för utbildning på gymnasieskolans nationella program har sedermera i huvudsak överförs till den nya skollagen (2010:800). Skollagen bifölls av riksdagen våren 2010 och trädde i kraft den 1 augusti 2010. Skollagen tillämpas på utbildning och annan verksamhet fr.o.m. den 1 juli 2011 (prop. 2009/10:165, bet. 2009/10:UbU21, rskr. 2009/10:370–371).

I samband med att utskottet ställde sig bakom gymnasiereformen uttalade utskottet bl.a. följande (bet. 2009/10:UbU3 s. 38–39):

Utskottet vill [...] framhålla behovet av att reformera gymnasieskolan mot bakgrund av den viktiga roll den treåriga gymnasieskolan har för att förbereda ungdomar för högre studier, yrkesarbete och att aktivt kunna delta i samhällslivet. Det är viktigt att gymnasieskolan är utformad på ett sådant sätt att så många elever som möjligt fullföljer sin utbildning och får de kunskaper som utbildningen har för avsikt att ge dem. Gymnasieskolan är i och för sig en frivillig skolform, men en fullständig gymnasieutbildning är i dag i praktiken nödvändig för att få tillträde till arbetsmarknaden eller för att kvalificera sig för högre studier. Reformbehovet är också viktigt då alltför många elever i dag hoppar av eller avslutar gymnasieskolan utan att ha nått kunskapsmålen, då det lokala friutrymmet ibland lett till en sänkning av kunskapskraven och då eleverna generellt inte är tillräckligt väl förberedda för fortsatta studier och för yrkeslivet. Propositionen innehåller en rad viktiga förändringar som sammantaget innebär att gymnasieskolan framöver avsevärt bättre än i dag kommer att svara upp mot de berättigade krav som ställs från elever, samhälle och arbetsmarknad på gymnasieutbildningens kvalitet och resultat.

Avhopp från gymnasieskolan

Av budgetpropositionen för 2014 framgår att knappt 69 procent av de elever som började i gymnasieskolan hösten 2009 hade fått slutbetyg våren 2012, dvs. efter tre år. Andelen elever som fått slutbetyg inom tre års studier i gymnasieskolan har varit i stort sett oförändrad under de senaste nio åren (dvs. fram till 2012). Programbyten, liksom avbrott och studieuppehåll, är vanliga orsaker till förlängd studietid för många elever i gymnasieskolan. Av eleverna i år 1 läsåret 2011/12 återfanns 3,3 procent, ca 3 660 elever, inte i gymnasieskolan efterföljande läsår. Dessa hade därmed gjort studieuppehåll eller avbrutit sina studier (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 118–120).

I maj 2009 enades EU-ländernas utbildningsministrar om en fortsättning av utbildningssamarbetet och ett ramverk med strategiska mål för detta arbete fram till 2020 (Utbildning 2020). Därmed fastställdes fem riktmärken som fram till 2020 ska vara vägledande för uppföljningen av arbetet (ytterligare två riktmärken har därefter tillkommit). Ett av riktmärkena är att andelen 18–24-åringar som inte har en fullföljd gymnasieutbildning och som inte studerar ska vara mindre än 10 procent. Andelen svenska 18–24-åringar utan fullföljd gymnasieutbildning och som inte befann sig i utbildning uppgick 2012 till 7,5 procent, vilket är under EU:s riktmärke liksom Sveriges nationella mål om mindre än 10 procent. Denna andel är dock nästan 1 procentenhet högre än 2011. Genomsnittet inom EU som helhet har successivt förbättrats något, men andelen europeiska 18–24-åringar utan fullföljd gymnasieutbildning och som inte befann sig i utbildning uppgick trots det till preliminärt 12,8 procent 2012 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 46–47).

Förslagen i propositionen Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan (prop. 2008/09:199) som ligger till grund för den reformerade gymnasieskolan bedömdes av regeringen leda till färre avhopp och programbyten och till att fler elever därmed kommer att klara av sina gymna-

siestudier på tre år. Regeringen framhöll vidare i propositionen att det är flera delar som sammantaget bedöms leda till en ökad genomströmning. Här hänvisades till skärpta behörighetskrav för gymnasieskolans högskoleförberedande program (en skärpning av behörighetskraven för de yrkesförberedande programmen har sedermera också beslutats av riksdagen, se bet. 2009/10:UbU21 s. 143 f.). Vidare gjordes bedömningen att den dåvarande begränsningen att eleven bara skulle få reducera kurser omfattande 250 poäng borde tas bort. Dessutom föreslogs att en individuell anpassning av ett nationellt program ska vara möjlig. Detta, i kombination med att skolornas huvudmän på ett bättre sätt fullgör de skyldigheter som de redan i dag har att aktivt arbeta med särskilt stöd i gymnasieskolan, skulle enligt den bedömning regeringen gjorde sammantaget komma att leda till färre studieavbrott och programbyten. En utvecklad samverkan mellan gymnasieskolan och arbetslivet skulle ske bl.a. genom inrättandet av nationella programråd för yrkesprogrammen och genom tydligare krav på arbetsplatsförlagt lärande. Detta kommer enligt den bedömning regeringen gjorde i propositionen Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan att leda till att ungdomarna får bättre information om vad utbildningen innehåller och vart den leder, vilket kan leda till färre avhopp och till att eleverna blir mer motiverade. Regeringen ansåg vidare att en väl fungerande studie- och yrkesvägledning kan bidra till en förbättrad genomströmning i gymnasieskolan genom förtydligade bestämmelser om tillgång till studie- och yrkesvägledning (s. 147–148). Utskottet ställde sig bakom de förslag och bedömningar som regeringen gjorde i propositionen (bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8).

De första eleverna som har gått hela sin studietid i den reformerade gymnasieskolan (Gy 2011) kommer att avsluta sina studier efter vårterminen 2014.

I slutbetänkandet Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan (SOU 2013:74) föreslås bl.a. att unga ska få bättre stöd och samordnade insatser från såväl kommunerna som Arbetsförmedlingen. Av regeringens propositionsförteckning för riksmötet 2013/14 framgår att en ungdomspolitisk proposition har aviserats senast den 18 mars 2014. I propositionen återfinns vissa förslag från utredningen (svar på fr. 2013/14:46).

Utskottets ställningstagande

Framtidens gymnasieskola

Utskottet anser att de utgångspunkter för reformbehovet som gjordes gällande vid gymnasiereformens införande fortfarande är relevanta, vilket således innebär att utskottet anser att en gymnasieskola anpassad för framtiden finns på plats där samtliga nationella program leder till en gymnasieexamen. Därmed avstyrker utskottet motion 2013/14:Ub571 (S) yrkandena 1 och 4.

Avhopp från gymnasieskolan

Utskottet kan konstatera att en av utgångspunkterna för gymnasiereformen var att minska avhoppet från gymnasieskolan. Utskottet bedömde följdriktigt i likhet med regeringen att flera av de förslag som lades fram i samband med reformen, t.ex. skärpta behörighetskrav för de högskoleförberedande programmen, skulle leda till färre avhopp och programbyten (prop. 2008/09: 199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). De första eleverna i den nya gymnasieskolan påbörjade sina studier hösten 2011 och kommer att avsluta sina studier i gymnasieskolan efter vårterminen 2014. Det är sålunda alltför tidigt att fastställa vilka effekter gymnasiereformen har haft på avhoppet från gymnasieskolan. Utskottet avser dock att noga följa utvecklingen vad gäller avhoppet från gymnasieskolan. Därmed avstyrker utskottet motion 2013/14:Ub571 (S) yrkande 6.

Längden på gymnasieskolans nationella program

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om längden på gymnasieskolans nationella program.

Jämför reservation 2 (S, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 7 begärs att alla nationella program i gymnasieskolan ska vara minst treåriga. Motionärerna avvisar regeringens förslag om kortare gymnasieprogram helt utan teoretiska kurser och framhåller att utgångspunkten måste vara att all gymnasieutbildning ska leda vidare till arbete eller högre studier. Högre kunskapskrav krävs för de unga. Alla nationella program i gymnasieskolan ska därför förbli treåriga.

Yrkesprogrammen bör stärkas enligt motion 2013/14:Ub223 av Andreas Carlson (KD) genom att en tvåårig gymnasial utbildning med mer yrkespraktik införs. Ett frivilligt tredje år ska därtill kunna läsas in i efterhand. Enligt motionären har förlängningen av gymnasieutbildningen från två till tre år under 1990-talet ökat utslagningen av elever från yrkesprogrammen.

Bakgrund och gällande rätt

De gymnasielinjer som tidigare hade varit tvååriga blev treåriga utbildningsprogram i början av 1990-talet (prop. 1990/91:85, bet. 1990/91:UbU16, rskr. 1990/91:356). Längden på gymnasieprogrammen behölls vid 2011 års gymnasiereform (Gy 2011). Alla dagens 18 nationella program i den reformerade gymnasieskolan är således treåriga (16 kap. 15 § skollagen [2010:800]).

Den nya gymnasieskolan omfattar vidare fem olika introduktionsprogram (som ersatte det tidigare individuella programmet), vars syfte i första hand är att ge utbildning till elever som inte har uppnått behörighet till ett nationellt program inom gymnasieskolan (17 kap. skollagen). Med utgångspunkt i elevernas individuella behov ska dessa utbildningar förbereda eleverna för vidare utbildning eller för arbetslivet.

Ett av introduktionsprogrammen som infördes i den reformerade gymnasieskolan är yrkesintroduktion. Yrkesintroduktionen innehåller huvudsakligen yrkesförberedande kurser men även grundskoleämnen och motivationsinsatser utifrån elevernas behov. Yrkeskurserna inom yrkesintroduktion kan komma från ett nationellt program, men de kan också bestå av en annan yrkesutbildning och ett arbetsplatsförlagt lärande. Efter avslutad yrkesintroduktion ska eleven kunna fortsätta på ett yrkesprogram eller gå ut i arbetslivet. Utbildningen inom yrkesintroduktion kan variera i längd (6 kap. 5 § gymnasieförordningen [2010:2039]).

Av budgetpropositionen för 2013 framgick att regeringen avsåg att erbjuda huvudmännen stimulansmedel för att utveckla kvaliteten i yrkesintroduktionen och att ge Skolverket i uppdrag att utveckla yrkesintroduktion av varierande längd som förbereder för konkreta arbetsuppgifter på arbetsmarknaden. För satsningen föreslog regeringen att 30 miljoner kronor skulle avsättas 2013. Motsvarande belopp beräknar regeringen ska avsättas årligen under 2014–2016 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16 s. 69–70). Riksdagen ställde sig sedermera bakom anslagshöjningen (bet. 2012/13:UbU1, rskr. 2012/13:113). Regeringen gav i maj 2013 Skolverket ett uppdrag om utveckling av introduktionsprogrammet yrkesintroduktion (U2013/3681/GV). Uppdraget redovisades i anslutning till Skolverkets årsredovisning för 2013.

I ett svar på en skriftlig fråga från oktober 2012 konstaterar utbildningsministern att regeringen inte har föreslagit något nytt kortare nationellt program inom gymnasieskolan (fr. 2012/13:17).

Utskottet ansåg vid behandlingen av en motsvarande motion om yrkesintroduktion hösten 2012 att det är bättre att dessa ungdomar som går på yrkesintroduktion avslutar en kortare utbildning än låter bli att studera i gymnasieskolan eller avbryter studierna. Utskottet konstaterade också att regeringen inte har föreslagit något nytt kortare nationellt program (bet. 2012/13:UbU1 s. 52, rskr. 2012/13:113).

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om ett nytt kortare nationellt program inom gymnasieskolan vidhåller utskottet sitt tidigare uttalande i samband med att motsvarande motion behandlades hösten 2012 (bet. 2012/13:UbU1 s. 52, rskr. 2012/13:113) och kan återigen konstatera att regeringen inte har föreslagit något nytt kortare nationellt program inom gymnasieskolan, vilket också framgår av utbildningsministerns svar på en skriftlig fråga i oktober

2012 (fr. 2012/13:17). Någon ändring av dagens struktur med treåriga program inom gymnasieskolan som har gällt sedan början av 1990-talet är således inte aktuell. Motionsönskemålet om treåriga nationella program inom gymnasieskolan får därmed anses uppfyllt i och med de gällande bestämmelserna, vilka inte heller föreslagits bli ändrade. Därmed avstyrker utskottet motion 2013/14:Ub571 (S) yrkande 7.

När det sedan gäller frågan om en återgång till tvååriga yrkesprogram vill utskottet anföra följande. Utskottet anser att såväl för högskoleförberedande program som för yrkesprogram är en treårig gymnasieskola i dagens kunskapssamhälle nödvändig för att på bästa sätt förbereda eleverna för högre studier eller yrkesarbete och för att ge dem nödvändiga förutsättningar för att aktivt kunna delta i samhällslivet. Därmed avstyrker utskottet motion 2013/14:Ub223 (KD).

Behörighet till gymnasieskolans nationella program

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om behörighet till gymnasieskolans nationella program och möjlighet att läsa in behörighet till gymnasieskolans nationella program vid folkhögskola.

Jämför reservationerna 3 (S, V) och 4 (MP, V).

Motionerna

Behörighet till gymnasieskolans nationella program

I kommittémotionerna 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 20 och 2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 1 föreslås att behörighetskraven till gymnasieskolans högskoleförberedande program ändras från dagens krav på godkända betyg i minst nio ämnen till godkända betyg i minst fem ämnen. Därutöver ska kraven på godkända betyg i svenska (eller svenska som andraspråk), engelska och matematik kvarstå. Med andra ord ska behörighetskraven för högskoleförberedande program och yrkesprogram vara desamma. Dagens differentierade behörighetsregler ger enligt motionärerna en stark signal till både elever och föräldrar om vilken ambitionsnivå olika elever ska lägga sig på.

Behörighet till gymnasieskolan genom folkhögskolestudier

I kommittémotion 2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 2 föreslås att det bör utredas om elever som inte är behöriga till gymnasieskolans nationella program i stället bör erbjudas möjlighet att läsa in sin behörighet vid folkhögskola. Vid folkhögskolorna erbjuds undervisning under former som skulle kunna passa vissa elever som tidigare har haft svårt att nå målen i grundskolan.

Bakgrund och gällande rätt

Behörighet till gymnasieskolans nationella program

Av skollagen (2010:800) framgår att det finns 18 nationella program i gymnasieskolan, varav 12 yrkesprogram och 6 högskoleförberedande program. Inom yrkesprogrammen har det inrättats en gymnasial lärlingsutbildning. Yrkesprogrammen ska vara grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning. De högskoleförberedande programmen ska vara grund för fortsatt utbildning på högskolenivå (16 kap. 2–5 §§ och bilaga 2 skollagen).

Olika behörighetsregler gäller för yrkesprogrammen och de högskoleförberedande programmen. För behörighet till ett högskoleförberedande program krävs det godkända betyg i ämnena svenska eller svenska som andraspråk, engelska, matematik och minst nio andra ämnen (16 kap. 31 och 33 §§). För behörighet till yrkesprogrammen krävs det godkända betyg i ämnena svenska eller svenska som andraspråk, engelska, matematik och minst fem andra ämnen (16 kap. 30 och 33 §§).

I samband med behandlingen av skollagen och antagandet av reglerna om behörighet till de yrkesförberedande programmen uttalade utskottet bl.a. följande (bet. 2009/10:UbU21 s. 145):

Regeringens skäl för att fler ämnen ska krävas för behörighet till de högskoleförberedande programmen är att de flesta av ämnena på dessa program bygger vidare på grundskolans ämnen. De flesta av yrkesprogrammets ämnen är däremot nya ämnen utan någon direkt koppling till grundskolans ämnen. Därför har grundskolebetygen ett bättre prognosvärde för framgång på de högskoleförberedande programmen än på yrkesprogrammen. Regeringen motiverar också skillnaden i behörighetskrav mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program med att kraven ska säkerställa att en elev har de förkunskaper som behövs inom det område som utbildningen avser. Utskottet instämmer till fullo i denna bedömning och anser att det är naturligt att behörighetskraven skiljer sig åt mot bakgrund av att det krävs olika förkunskaper för yrkesprogram respektive högskoleförberedande program. Utskottet anser således i likhet med regeringen att det inte finns skäl att ha samma behörighetsgivande ämnen för yrkesprogram som för högskoleförberedande program. Utskottet vill i sammanhanget understryka att detta inte innebär att yrkesprogrammen i allmänhet ska anses vara mindre krävande eller mindre värda än de högskoleförberedande programmen.

Behörighet till gymnasieskolan genom folkhögskolestudier

Gymnasieskolan omfattar fem olika introduktionsprogram, vars syfte i första hand är att ge utbildning till elever som inte har uppnått behörighet till ett nationellt program inom gymnasieskolan (jfr 17 kap. skollagen). Med utgångspunkt i elevernas individuella behov ska dessa utbildningar förbereda eleverna för vidare utbildning eller för arbetslivet.

Av 6 § förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen följer bl.a. att allmänna kurser är avsedda främst för den som saknar grundskole- och gymnasieutbildning. Till en allmän kurs som ger en behörighet motsvarande den som kan fås genom skolväsendet får endast den antas som fyller

18 år senast under det kalenderår kursen börjar eller som är äldre. Trots detta får en folkhögskola till undervisningen anta en yngre elev som går ett introduktionsprogram i gymnasieskolan.

Regeringen har aviserat att den avser att tillsätta en utredning, Grundskoleutredningen, som bl.a. ska föreslå en förlängd skolplikt med upp till ett år för de elever som inte är behöriga till gymnasieskolan. Det ska vara upp till huvudmannen att bestämma om eleven ska gå kvar på grundskolan eller fortsätta på något av gymnasieskolans introduktionsprogram. För elever i årskurs 9 som saknar godkänt betyg i något ämne för att bli behörig till ett nationellt program ska också en eventuell skyldighet att delta i en obligatorisk sommarskola utredas. Utredningen ska vidare föreslå hur en skyldighet för huvudmännen att erbjuda en sommarskola kan utformas och genomföras (Regeringskansliet, Utbildningsdepartementet, promemoria den 8 januari 2014).

Utskottets ställningstagande

Behörighet till gymnasieskolans nationella program

I samband med att utskottet våren 2010 behandlade propositionen om en ny skollag och förslaget om behörighet till yrkesprogrammen som innebar att färre ämnen ska krävas för behörighet till yrkesprogrammen än till de högskoleförberedande programmen angav utskottet som ovan framgått ett antal skäl för att ställa sig bakom förslaget: De flesta av ämnena på de högskoleförberedande programmen bygger vidare på grundskolans ämnen. De flesta av yrkesprogrammets ämnen är däremot nya ämnen utan någon direkt koppling till grundskolans ämnen. Därför har grundskolebetygen ett bättre prognosvärde för framgång på de högskoleförberedande programmen än på yrkesprogrammen. Skillnaden i behörighetskrav mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program kan också motiveras med att kraven ska säkerställa att en elev har de förkunskaper som behövs inom det område som utbildningen avser.

Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan och avstyrker därför motion 2013/14:Ub395 (V) yrkande 1 och motion 2013/14:Ub571 (S) yrkande 20.

Behörighet till gymnasieskolan genom folkhögskolestudier

Utskottet kan konstatera att det finns ett regelverk för gymnasieskolan med fem olika introduktionsprogram, vars syfte i första hand är att ge utbildning till elever som inte har uppnått behörighet till ett nationellt program inom gymnasieskolan. Det finns också möjlighet för en folkhögskola att anta en yngre elev som går ett introduktionsprogram i gymnasieskolan.

Regeringen har vidare aviserat att den avser att tillsätta en utredning, Grundskoleutredningen, som bl.a. ska föreslå en förlängd skolplikt med upp till ett år för de elever som inte är behöriga till gymnasieskolan och en eventuell obligatorisk sommarskola för elever i årskurs 9 som saknar

behörighet i något ämne. Utskottet anser mot bakgrund av att gällande regelverk får anses väl avvägt och att den aviserade utredningen inte bör föregripas inte att någon åtgärd från riksdagen är motiverad med anledning av motionsyrkandet om att tillsätta en utredning om att låta elever som saknar behörighet till gymnasieskolan läsa in behörigheten på folkhögskola. Därmed avstyrker utskottet motion 2013/14:Ub395 (V) yrkande 2.

Grundläggande högskolebehörighet för alla elever

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att införa grundläggande högskolebehörighet för alla elever i gymnasieskolan.

Jämför reservation 5 (S, MP, V).

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 2 och yrkande 8 föreslås att alla nationella program i gymnasieskolan ska leda till grundläggande behörighet till högskoleutbildning. I yrkande 15 föreslås vidare en gemensam gymnasieexamen för yrkesprogram och högskoleförberedande program. Inom många yrken, inte minst de som yrkesprogrammen är inriktade mot, är det ofta en förutsättning att kunna byta arbete för att orka med ett helt yrkesverksamt liv. Detta kräver dock att de grundläggande kunskapskraven på alla gymnasieprogram är relativt höga.

I yrkande 22 framhålls bl.a. att gymnasieformen medför mindre tid för de gymnasiegemensamma ämnena, vilket kombinerat med en höjning av kraven för grundläggande högskolebehörighet skapar en uppdelning mellan de olika gymnasieprogrammen som saknar grund. Att elever på yrkesprogrammen använder sig av det individuella valet eller läser ett utökad program gör att ansvaret för att alla elever ska få nödvändiga kunskaper flyttas från gymnasieskolan till vuxenutbildningen.

I partimotion 2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 14 föreslås att alla nationella program i gymnasieskolan ska leda till grundläggande behörighet till högskoleutbildning. Det är enligt motionärerna viktigt för den elev som söker en yrkesutbildning att utbildningen inte senare utesluter möjligheten att läsa vidare.

Gymnasieskolans yrkesprogram, inklusive den gymnasiala lärlingsutbildningen, ska enligt motionärerna i kommittémotion 2013/14:Ub395 av Rosana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 3 ge grundläggande högskolebehörighet. Möjligheten att läsa in högskolebehörighet för elever på ett yrkesprogram genom att utnyttja det individuella valet eller att läsa ett utökad program är ett betydligt sämre alternativ än att gå ett högskoleförberedande program eftersom det bl.a. ger mindre utrymme åt att läsa in de särskilda behörigheter som krävs för många högskoleutbildningar.

Bakgrund och gällande rätt

Av 15 kap. 7 § skollagen (2010:800) framgår att de nationella programmen är yrkesprogram eller högskoleförberedande program.

I 16 kap. 3 § skollagen föreskrivs att yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning. Vidare ska alla elever på yrkesprogram inom ramen för sin gymnasieutbildning ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

Närmare bestämmelser om möjligheter till individuellt val och utökat program för att uppnå grundläggande behörighet finns i 4 kap. 7 och 23 §§ gymnasieförordningen (2010:2039).

För elever som inte utnyttjar dessa möjligheter finns även en rätt att efter avlagd yrkesexamen läsa in grundläggande högskolebehörighet inom ramen för den kommunala vuxenutbildningen (20 kap. 19 § skollagen).

Av 16 kap. 26 § skollagen följer att utbildningen på yrkesprogram syftar till en yrkesexamen och utbildningen på högskoleförberedande program syftar till en högskoleförberedande examen. Båda dessa examina kallas gymnasieexamen. För elever som har betyg från en utbildning som omfattar minst 2 500 gymnasiepoäng på ett nationellt program ska en gymnasieexamen utfärdas, om villkoren i 16 kap. 27 eller 28 § är uppfyllda.

I 16 kap. 27 § skollagen föreskrivs bl.a. att en yrkesexamen ska utfärdas om en elev som avses i 26 § har godkända betyg på en utbildning som omfattar minst 2 250 gymnasiepoäng och som innefattar en eller flera kurser i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik om sammanlagt 100 gymnasiepoäng i varje ämne samt gymnasiearbetet.

I 16 kap. 28 § skollagen föreskrivs bl.a. att en högskoleförberedande examen ska utfärdas om en elev som avses i 26 § har godkända betyg på utbildning som omfattar minst 2 250 gymnasiepoäng och som innefattar en eller flera kurser i svenska eller svenska som andraspråk om sammanlagt 300 gymnasiepoäng, engelska om sammanlagt 200 gymnasiepoäng och matematik om sammanlagt 100 gymnasiepoäng. Gymnasiearbetet ska ingå i de godkända betygen.

Av 7 kap. 5 § högskoleförordningen (1993:100) följer bl.a. att grundläggande behörighet till en utbildning som påbörjas på grundnivå och vänder sig till nybörjare har den som avlagt en högskoleförberedande examen i gymnasieskolan (eller inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå) eller avlagt en yrkesexamen i gymnasieskolan (eller inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå) samt har lägst betyget E i de kurser i svenska eller svenska som andraspråk och engelska som krävs för en högskoleförberedande examen i gymnasieskolan.

Genom gymnasiereformen blev det en tydligare indelning av gymnasieskolans program i yrkesprogram och högskoleförberedande program. Obligatoriet för yrkes elever att läsa de kurser som krävdes för grundläggande behörighet till högskoleutbildning togs bort. Omfattningen av vissa av de

gymnasiegemensamma ämnena (tidigare kärnämnen) på yrkesprogrammen minskades för att ge ett utökat utrymme för yrkesfördjupning (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8).

Skolverket hade under 2013 regeringens uppdrag att fastställa vilka kurser som får ges inom ramen för programfördjupningen på yrkesprogrammen (jfr 4 kap. 5 § gymnasieförordningen), så att elever på samtliga yrkesprogram (om de också utnyttjar sitt individuella val) kan ges möjlighet att få grundläggande behörighet inom ramen för 2 500 poäng (U2013/2576/GV). Från och med höstterminen 2013 kan alla nationella yrkesprogram ge grundläggande högskolebehörighet inom programmets ordinarie 2 500 poäng. På fem av de tolv yrkesprogrammen har behörighetsgivande kurser i svenska och svenska som andraspråk alternativt engelska lagts till i programfördjupningen. Detta innebär att gymnasieskolorna sedan hösten 2013 kan välja att ge dessa kurser inom programfördjupningen för samtliga årskurser. För de övriga sju yrkesprogrammen har det sedan tidigare funnits möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser inom ramen för programmet. Ändringarna gäller följande yrkesprogram: Bygg- och anläggningsprogrammet, Fordons- och transportprogrammet, Hantverksprogrammet, Naturbruksprogrammet och VVS- och fastighetsprogrammet. Eleverna har fortfarande rätt att läsa kurser som ger grundläggande högskolebehörighet inom ramen för det individuella valet och som utökat program (jfr Skolverkets ändringsföreskrifter SKOLFS [2010:138–142], beslutade den 12 juni 2013).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att det fr.o.m. höstterminen 2013 finns möjlighet för alla gymnasieskolor med nationella yrkesprogram att ge grundläggande högskolebehörighet inom programmets ordinarie 2 500 poäng. Utskottet välkomnar denna förändring. Utskottet anser i och med den nyligen genomförda förändringen att det gällande regelverket för högskolebehörighet och gymnasieexamen för elever på yrkesprogrammen och de högskoleförebere-
dande programmen är väl avvägt. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Ub395 (V) yrkande 3, 2013/14:Ub571 (S) yrkandena 2, 8, 15 och 22 och 2013/14:A398 (MP) yrkande 14.

Arbetsplatsförlagt lärande i gymnasieskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att bl.a. införa arbetsplatsförlagt lärande på högskoleförberedande program och om kvaliteten i arbetsplatsförlagt lärande på yrkesprogrammen.

Jämför reservationerna 6 (MP) och 7 (V).

Motionerna

I partimotion 2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 15 föreslås att arbetsplatsförlagt lärande (APL) ska ingå i alla yrkesprogram i gymnasieskolan. I yrkande 21 föreslås att någon lämplig myndighet ska ges i uppdrag att utveckla praktikplatser för unga mellan 16 och 25 år. I yrkande 22 begärs att en handledarutbildning för företag som bl.a. tar emot elever på APL eller unga på praktik ska införas. Medel till bidrag för handledarutbildning ska också anslås. Handledarstödet ska enligt motionärerna administreras av Skolverket.

I kommittémotion 2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 8 framhålls behovet av att höja kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet på yrkesprogrammen. Innehållet och handledningen på det arbetsplatsförlagda lärandet är av mycket varierande kvalitet, enligt motionärerna.

I motion 2013/14:Ub313 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 efterfrågas en översyn av möjligheterna att införa APL också på de högskoleförberedande programmen. Avsaknaden av APL innebär en förlorad möjlighet till kontakt med arbetslivet för dessa elever. Också i motion 2013/14:Ub391 av Christian Holm (M) efterfrågas att APL som uppgår till minst en vecka ska införas på de högskoleförberedande programmen. I motion 2013/14:Ub458 av Pia Nilsson m.fl. (S) efterfrågas att APL som motsvarar t.ex. en vecka på vårterminen och en vecka på höstterminen ska införas på de högskoleförberedande programmen.

Bakgrund och gällande rätt

Av 16 kap. 16 § skollagen (2010:800) följer bl.a. att ett yrkesprogram ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande (APL). Med arbetsplatsförlagt lärande avses enligt 1 kap. 3 § gymnasieförordningen (2010:2039) lärande på ett program som genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan.

Arbetsplatsförlagt lärande ska enligt 4 kap. 12 § gymnasieförordningen förekomma på gymnasieskolans alla nationella yrkesprogram med minst 15 veckor. Inom den gymnasiala lärlingsutbildningen ska mer än hälften av utbildningen vara arbetsplatsförlagd. Varje vecka med arbetsplatsförlagt lärande motsvarar i gymnasieskolan 23 timmar garanterad undervisnings-

tid. Huvudmannen får besluta att arbetsplatsförlagt lärande ska finnas på högskoleförberedande program och får då också besluta om i vilken omfattning.

Av 4 kap. 13 § gymnasieförordningen följer bl.a. att om arbetsplatsförlagt lärande inte kan erbjudas på ett yrkesprogram i gymnasieskolan får utbildningen anordnas bara om

1. planerade platser för arbetsplatsförlagt lärande inte kan tillhandahållas på grund av omständigheter som huvudmannen inte kunnat råda över eller
2. utbildningen av säkerhetsskäl inte kan förläggas till en arbetsplats utanför skolan.

Det arbetsplatsförlagda lärandet ska i de fall som avses i de två föregående fallen bytas ut mot motsvarande utbildning förlagd till skolan. Om utbildning har skolförlagts på grund av omständigheter som huvudmannen inte kunnat råda över ska huvudmannen vidta de åtgärder som behövs för att utbildningen så snart som möjligt ska kunna förläggas till en arbetsplats.

I 4 kap. 14 § gymnasieförordningen föreskrivs att för en elev som deltar i arbetsplatsförlagt lärande ska det utses en handledare på arbetsplatsen. Som handledare får bara den anlitas som har nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget och som även i övrigt bedöms vara lämplig.

Ett enigt utskott ställde sig vid förra riksmötet bakom ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma i fråga om höjd kvalitet i det arbetsplatsförlagda lärandet på gymnasieskolans yrkesprogram. Utskottet anförde i sitt ställningstagande bl.a. följande (bet. 2012/13:UbU6, s. 25–26, rskr. 2012/13:186):

Det finns [...] tydliga indikationer på att en del elever inte får tillgång till arbetsplatsförlagt lärande i den utsträckning de har rätt till och att innehåll och handledning är av varierande kvalitet. [...] Utskottet kan konstatera att det visserligen pågår myndighetsuppdrag och satsningar samt en utredning om kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet på yrkesprogrammen. Elevernas rätt till arbetsplatsförlagt lärande av hög kvalitet ska stärkas. I det fall praktikplatsen inte uppnår fullgod kvalitet utgår utskottet från att huvudmannen vidtar omedelbara och erforderliga åtgärder. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Skolinspektionen hade i regleringsbrevet för 2012 i uppdrag att redovisa de insatser som genomförts när det gäller metodutveckling för tillsyn och kvalitetsgranskning av de gymnasiala yrkesutbildningarna och erfarenheter inom tillsyn och kvalitetsgranskning av efterlevnaden av regelverk och kvalitet i yrkesutbildningarna. Uppdraget omfattade bl.a. det arbetsplatsförlagda lärandet. Uppdraget redovisades i februari 2013 (dnr 403-3012:3815).

Skolverket har ett uppdrag om utveckling av kvaliteten i gymnasiala lärlingsanställningar (U2010/2145 m.fl.). Ett av deluppdragen har omfattat insatser för att höja kvaliteten på det arbetsplatsförlagda lärandet på yrkesprogrammen. Ett annat deluppdrag omfattar insatser för att stödja och

utbilda handledare som tar emot elever på arbetsplatsförlagt lärande. Det gäller bl.a. handledare för yrkeselever som går en i huvudsak skolförlagd utbildning.

Bland Skolverkets återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2014 märks att verket löpande ska följa upp och analysera den reformerade gymnasieskolan som startade hösten 2011. I redovisningen ska bl.a. särskilt belysas utvecklingen av det arbetsplatsförlagda lärandets omfattning och kvalitet. Uppdraget ska redovisas årligen till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 oktober.

Av regleringsbrevet för 2014 följer vidare att Skolverket under perioden 2013–2015 ska leda och samordna det nordiska projektet om kvalitet i arbetsplatsförlagt lärande som beslutats av Nordiska ämbetsmannakommittén för utbildning och forskning. Kunskaper och erfarenheter från projektet ska tas till vara i myndighetens arbete med övriga uppdrag om yrkesutbildning.

Från och med den 15 april 2013 har det varit möjligt för olika skolhuvudmän att ansöka om statsbidrag för insatser i syfte att höja kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet. Av budgetpropositionen för 2013, som riksdagen ställt sig bakom, framgår att satsningen på kvalitet i det arbetsplatsförlagda lärandet som sker inom ramen för den skolförlagda utbildningen omfattade 25 miljoner kronor 2013 och beräknas omfatta 50 miljoner kronor årligen 2014–2016 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16 s. 70, bet. 2012/13: UbU1, rskr. 2012/13:113).

I budgetpropositionen för 2013 bedömde regeringen att Skolverket behöver förstärka arbetet med yrkesutbildningen. Regeringen anförde att det finns behov av särskilda resurser för att underlätta myndighetens omställning mot en samlad, långsiktig satsning för att stärka kvaliteten på yrkesutbildningen. Exempelvis bör arbetet stärkas när det gäller handledarutbildning, samverkan med arbetslivet, branscher och parter på arbetsmarknaden. Regeringen föreslog att Skolverket skulle tillföras 10 miljoner kronor för detta ändamål 2013. Regeringen beräknade att motsvarande belopp skulle tillföras permanent fr.o.m. 2014. Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag till anslagshöjning (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16 s. 71, bet. 2012/13: UbU1, rskr. 2012/13:113).

I budgetpropositionen för 2014 bedömde regeringen att fler branscher bör kunna ta fram material för utbildning och på olika sätt stödja arbetsgivare som tar emot elever på arbetsplatsförlagt lärande. Regeringen ansåg därför att det bör införas ett utvecklingsstöd till branscherna och föreslog att 13 miljoner kronor avsätts för detta ändamål för 2014 och beräknade 25 miljoner kronor per år 2015 och 2016 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 69). Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag (bet. 2013/14: UbU1, rskr. 2013/14:104).

I budgetpropositionen för 2014 anför regeringen därtill bl.a. följande: Den gymnasiala yrkesutbildningen utgör en viktig del av den nationella kompetensförsörjningen. Såväl i samband med gymnasiereformen 2011

som senare har olika åtgärder vidtagits för att höja kvaliteten, bl.a. genom att Skolinspektionen och Skolverket har fått utökade resurser för att arbeta med yrkesutbildning och genom Skolverkets uppdrag om utveckling av kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning (U2010/2145 m.fl.). Det behövs dock ytterligare insatser. Genom de insatser som föreslås för yrkesutbildningen och vad som också föreslås för lärlingsutbildningen bedömer regeringen i budgetpropositionen att riksdagens tillkännagivande att regeringen bör återkomma om höjd kvalitet i det arbetsplatsförlagda lärandet på gymnasieskolans yrkesprogram kan anses slutligt tillgodosett (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 68–69).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla att det arbetsplatsförlagda lärandet, dvs. de lärandeperioder som eleverna på gymnasieskolans yrkesprogram genomgår på en eller flera arbetsplatser, är viktiga för att eleverna ska bli anställningsbara och få fördjupade kunskaper i yrket. Genom ett fungerande arbetsplatsförlagt lärande får yrkesutbildningen kvalitet, djup och verklighetsförankring, och dess attraktivitet kan öka.

När det gäller frågan om att arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i alla yrkesprogram kan utskottet konstatera att detta redan är fallet i och med den gällande lagstiftningen. Motion 2013/14:A398 (MP) yrkande 15 får därmed anses tillgodosedd och utskottet avstyrker därmed denna motion.

När det gäller frågan om att införa arbetsplatsförlagt lärande av varierande längd på de högskoleförberedande programmen kan utskottet för närvarande inte se att något behov finns att utsträcka den rådande möjligheten för huvudmän för högskoleförberedande program att besluta om och i vilken omfattning arbetsplatsförlagt lärande ska finnas på dessa program. Utskottet ser inte heller något behov av att någon myndighet utvecklar praktik för unga i åldern 16–25 år. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Ub313 (M) yrkande 1, 2013/14:Ub391 (M), 2013/14:Ub458 (S) och 2013/14:A398 (MP) yrkande 21.

När det gäller frågan om en satsning på handledarutbildning på företag noterar utskottet att satsningar för att utveckla det arbetsplatsförlagda lärandet och för att stödja arbetsplatserna finns på plats, och Skolverket har därtill i uppdrag att stödja och utbilda handledare som tar emot elever på arbetsplatsförlagt lärande. Skolverket har därtill fått anslagshöjningar för att förstärka arbetet med yrkesutbildningen. Några ytterligare satsningar av det efterfrågade slaget är utskottet i dagsläget inte berett att ställa sig bakom. Därmed avstyrker utskottet motion 2013/14:A398 (MP) yrkande 22.

När det slutligen gäller frågan om höjd kvalitet i det arbetsplatsförlagda lärandet på yrkesprogrammen kan utskottet konstatera att regeringen i budgetpropositionen för 2014 anser att riksdagens tillkännagivande från det föregående riksmötet om höjd kvalitet i det arbetsplatsförlagda lärandet på gymnasieskolans yrkesprogram slutligt är tillgodosett genom de insatser

som föreslås i budgetpropositionen för yrkesutbildningen och vad som också föreslås för lärlingsutbildningen (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 68–69). Utskottet delar regeringens bedömning och ser heller inte något behov av ytterligare åtgärder vad gäller kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet på yrkesutbildningen utöver pågående myndighetsuppdrag och satsningar. Utskottet avstyrker mot den bakgrunden motion 2013/14:Ub395 (V) yrkande 8.

Lärlingsutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om kvalitet i den gymnasiala lärlingsutbildningen, en förlängd gymnasial lärlingsutbildning och fler lärlingsplatser inom byggnadsbranschen.

Jämför reservationerna 8 (S) och 9 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 10 betonas kvaliteten i den gymnasiala lärlingsutbildningen. Den gymnasiala lärlingsutbildningen behöver förändras; bl.a. behövs en omfattande skolförlagd period med både allmän- och yrkesteoretiskt innehåll i början av utbildningen. Vidare bör de nationella programråden få i uppdrag att ta fram kriterier för godkännande av arbetsplatser och för de handledare som tar emot lärlingar samt att utveckla system för kvalitetssäkring av den gymnasiala lärlingsutbildningen.

I kommittémotion 2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 16 begärs att frågan om att införa en förlängning av den gymnasiala lärlingsutbildningen med två år inom ramen för yrkesprogrammen ska utredas. Under de extra två år som ska kunna leda fram till yrkesbevis ska lärlingen vara anställd under 80 procent av tiden och genomgå utbildning under 20 procent av tiden.

Fler kollektivavtalsreglerade lärlingsplatser inom byggnadsbranschen bör enligt motion 2013/14:Ub232 av Krister Örnfjäder (S) skapas för att ersätta kommande stora pensionsavgångar.

Bakgrund och gällande rätt

Av 16 kap. 11 § skollagen framgår att det inom yrkesprogrammen får finnas en gymnasial lärlingsutbildning som börjar det första, andra eller tredje läsåret. Den gymnasiala lärlingsutbildningen ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser.

I och med riksdagens beslut att införa lärlingsutbildningen som en alternativ utbildningsväg till en yrkesexamen från läsåret 2011/12 lades ramarna fast för den nya lärlingsutbildningen, och det aviserades också fortsatt utredning av vissa frågor som rör utbildningen (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10: UbU3, rskr. 2009/10:8). Lagändringarna trädde i kraft den 1 mars 2010 och började tillämpas på utbildningar som påbörjats efter den 1 juli 2011. Regelverket för utbildning på gymnasieskolans nationella program har sedermera i huvudsak överförts till den nya skollagen (2010:800). Skollagen bifölls av riksdagen våren 2010 och trädde i kraft den 1 augusti 2010. Skollagen tillämpas på utbildning och annan verksamhet fr.o.m. den 1 juli 2011 (prop. 2009/10:165, bet. 2009/10:UbU21, rskr. 2009/10:370–371).

I budgetpropositionen för 2014 sägs bl.a. följande om lärlingar. Lärlingskommittén (SOU 2011:72) och Skolverket (dnr 2011:444) har lyft fram vikten av att lärlingarna möts av välutbildade handledare på arbetsplatserna. I sin kvalitetsgranskning av det arbetsplatsförlagda lärandet beskriver Skolinspektionen handledarnas avgörande betydelse (rapport 2011:2). Skolinspektionen konstaterar att skolor som erbjuder handledarutbildningar ofta får dåligt gensvar och få deltagare. En del skolor har därför gett upp dessa försök. Handledare på arbetsplatserna uppger att de inte har möjlighet att delta på grund av tidsbrist eller andra omständigheter. Regeringen har därför gett Skolverket i uppdrag (deluppdrag 7) att utforma och tillgängliggöra stöd för handledare på arbetsplatser som tar emot elever för arbetsplatsförlagt lärande (U2010/2145 m.fl.). Det gäller både handledare för lärlingar och handledare för yrkeselever som deltar i en i huvudsak skolförlagd utbildning. Stödet bör bl.a. omfatta information om gymnasieskolans styrdokument, betyg och bedömning. Verktyg för planering och uppföljning och samverkan med huvudmannen bör också ingå. Stödet bör utformas så att det dels kan användas direkt av handledare, dels av huvudmän som genomför utbildning av handledare. Skolverket ska även överväga om det finns behov av särskilda stöd- eller kompetensutvecklingsinsatser riktade till de lärare som genomför sådan utbildning (prop. 2012/13: 1 utg.omr. 16 s. 70).

Bland Skolverkets återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2014 märks att verket löpande ska följa upp och analysera den reformerade gymnasieskolan som startade hösten 2011. I redovisningen ska bl.a. särskilt belysas utvecklingen av det arbetsplatsförlagda lärandets omfattning och kvalitet och kvaliteten i den gymnasiala lärlingsutbildningen. Uppdraget ska redovisas årligen till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 oktober.

Skolverket har vidare, som nämnts ovan, fått ett uppdrag av regeringen om utveckling av kvaliteten i den gymnasiala lärlingsutbildningen (U2010/2145 m.fl.). Ett deluppdrag handlar bl.a. om insatser för att höja

kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet på den gymnasiala lärlingsutbildningen. Deluppdraget slutredovisades i anslutning till Skolverkets årsredovisning för 2013.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2014 medel för flera insatser för att öka lärlingsutbildningens attraktivitet och kvalitet. Under den del av utbildningstiden som eleven arbetar som lärling på arbetsplatsen kan eleven få ökade kostnader för resor och gemensamma måltider med arbetskamrater. Ingen elev ska behöva välja bort lärlingsalternativet av ekonomiska skäl, och därför bedömde regeringen att en kostnadsersättning till eleven på 1 000 kronor per studiemånad då lärlingen har utbildningskontrakt borde införas. Det motsvarar ca 100 kronor per dag som eleven är på arbetsplatsen (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 70). Riksdagen har sedermera ställt sig bakom regeringens anslagsförslag (bet. 2013/14:UbU1, rskr. 2013/14:104).

I budgetpropositionen för 2014 framhöll regeringen att kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet ökar om den som handleder lärlingen är väl förtrogen med vad det innebär att vara handledare. Därför föreslog regeringen höjda anslag för att arbetsgivaren ska kunna få ytterligare 10 000 kronor i anordnarbidrag per lärling och år under förutsättning att lärlingens handledare deltagit i en handledarutbildning godkänd av Skolverket. Det innebär att bidraget för en arbetsplats med en utbildad handledare totalt kan bli minst 57 500 kronor. Regeringen bedömde att anordnarbidraget på sikt i ökad utsträckning borde villkoras med att handledaren är utbildad (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 70). Riksdagen har sedermera ställt sig bakom regeringens anslagsförslag (bet. 2013/14:UbU1, rskr. 2013/14:104).

I december 2013 fick Skolverket i uppdrag (U2013/7249/GV) att inrätta ett lärlingscentrum vid myndigheten som ska

- stimulera anordnandet av gymnasial lärlingsutbildning genom insatser riktade till huvudmän, arbetsgivare och branschorganisationer
- främja ungdomars intresse för gymnasial lärlingsutbildning
- ge stöd och råd till huvudmän, branschorganisationer och arbetsgivare bl.a. när det gäller att organisera utbildning på arbetsplatser, anordna handledarutbildning, utforma utbildningskontrakt samt i fråga om uppföljning, kvalitetssäkring och dokumentation av det arbetsplatsförlagda lärandet
- stimulera samverkan mellan skola och arbetsliv, särskilt regionalt, för att säkra att arbetslivets behov beaktas vid utformningen av utbildningarna.

Målet är fler gymnasiala lärlingar och höjd kvalitet i det arbetsplatsförlagda lärandet. Skolverket ska löpande hålla regeringen informerad om uppdragets genomförande. Skolverkets lärlingscentrum inledde för en tid sedan sin verksamhet.

Skolinspektionen presenterade i juni 2013 en granskning av den gymnasiala lärlingsutbildningen på 35 skolor, 21 kommunala och 14 fristående. Skolorna svarar för runt en femtedel av de lärlingsplatser som finns i Sverige. Det var första gången Skolinspektionen granskade kvaliteten i den gymnasiala lärlingsutbildningen. Granskningen visade att eleverna är mycket nöjda med sin utbildning, speciellt den arbetsplatsförlagda delen. Många upplevde utbildningen som en nystart och en möjlighet att få en yrkesidentitet efter många år i skolbänken. Granskningen visade också stora skillnader mellan skolorna i hur omfattande samarbetet med arbetslivet är. Många skolor saknade en övergripande strategi för hur lärlingsutbildningen ska bedrivas, och hos dessa kan utbildningen se mycket olika ut och ha högst skiftande kvalitet hos en och samma huvudman. Samtidigt fanns flera goda exempel på ett väl utvecklat samarbete med arbetslivet, där arbetsplatserna är engagerade i såväl anskaffningen av bra lärlingsplatser som i uppföljning och betygssättning (Skolinspektionen, kvalitetsgranskningsrapport, den 10 juni 2013).

Regeringen har överlämnat proposition 2013/14:80 Gymnasial lärlingsanställning till riksdagen. Syftet är att underlätta övergången från skola till arbetsliv genom att inrätta en tidsbegränsad anställningsform som är anpassad till gymnasiala lärlingar.

När det gäller de lärlingsplatser inom byggnadsbranschen som det talas om i motion 2013/14:Ub232 är det inte den gymnasiala lärlingsutbildningen inom ett yrkesprogram som får anses avses i motionen utan den avtalsreglerade färdigutbildningen som finns inom vissa branscher. Om denna kollektivavtalsreglerade lärlingsutbildning kan bl.a. följande sägas. De flesta LO-förbunden har avtal med sin motpart på arbetsgivarsidan om yrkesnämnder, dvs. samrådsorgan för yrkesutbildningsfrågor. Utbildningsavtalen mellan parterna kan innehålla bestämmelser om olika slags lärlingar. Förutom villkoren för de lärlingar som kommer från gymnasieskolans yrkesprogram berörs villkoren för lärlingar som inte har gått på gymnasieskolan, s.k. företagslärlingar, och lärlingar som kommer in i branschen via arbetsmarknadsutbildningen. Företagslärlingarna utgör den klassiska lärlingskategorin och utgör fortfarande normen för parternas överenskommelser om antal utbildningstimmar, krav på kurser, lönetrappa för lärlingar etc. De flesta avtal rymmer bestämmelser om att lärlingsutbildningen totalt motsvarar 6 000 till 7 000 timmar, vilket motsvarar ca 5 års utbildningstid. Den som har fullbordat en yrkesutbildning på gymnasieskolan får tillgodoräkna sig ett visst antal timmar, 3 000 till 4 000 timmar. Därefter återstår 2 till 2,5 års utbildningstid innan lärlingen räknas som fullärd (SOU 2012:80 s. 122–124). Inom byggsektorns avtalsområden finns flera yrkesutbildningsavtal och yrkesnämnder. Mellan Sveriges Byggindustrier, Maskinentreprenörerna, Byggnads och Seko gäller yrkesutbildningsavtalet som gäller för 3 500–5 000 lärlingar per år (SOU 2012:80 s. 91).

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om kvaliteten i den gymnasiala lärlingsutbildningen vill utskottet i sammanhanget erinra om att lärlingsutbildningen innebär en stor förändring i det svenska utbildningsväsendet – både genom att den är omfattande när det gäller antalet ungdomar som berörs och för att den till sitt innehåll är annorlunda jämfört med hur yrkesutbildningen fungerat tidigare. Utbildningsformen ställer andra krav inte bara på lärlingarna utan också på gymnasieskolorna och arbetsplatserna. Utskottet anser med hänvisning till pågående och tidigare myndighetsuppdrag och en överlämnad proposition om gymnasial lärlingsanställning samt beslutade satsningar att några ytterligare åtgärder med anledning av yrkandet om kvalitet i lärlingsutbildningen inte är motiverade. Utskottet avstyrker därmed motion 2013/14: Ub571 (S) yrkande 10.

När det sedan gäller frågan om att förlänga den gymnasiala lärlingsutbildningen inom ramen för yrkesprogrammen med två år vill utskottet anföra följande. I och med riksdagens beslut att införa lärlingsutbildningen som en alternativ utbildningsväg till en yrkesexamen från läsåret 2011/12 lades ramarna fast för den nya gymnasiala lärlingsutbildningen. Senast behandlades frågan om den gymnasiala lärlingsutbildningen på ett övergripande sätt i samband med att skollagen bifölls av riksdagen våren 2010 (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). Utskottet har således relativt nyligen tagit ställning till den gymnasiala lärlingsutbildningens utformning och anser att det gällande regelverket för utbildningens längd är väl avvägt. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2013/14:A398 (MP) yrkande 16.

När det slutligen gäller frågan om fler kollektivavtalsreglerade lärlingsplatser inom byggnadsbranschen anser utskottet att det är en fråga för arbetsmarknadens parter att närmare dimensionera antalet lärlingsplatser av denna typ. Det aktuella yrkandet är således ingen fråga för riksdagen att besluta om. Utskottet avstyrker således motion 2013/14:Ub232 (S).

Arbetsmarknadens parter och programrådets inflytande över yrkesprogrammen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om stärkta roller för arbetsmarknadens parter och de nationella programråden när det gäller yrkesprogrammen.

Jämför reservation 10 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 7 begärs att arbetsmarknadens parter ges större inflytande över ämnesplaner och mål för den yrkesförberedande delen av utbildningen på yrkesprogrammen. I yrkande 9 begärs att de nationella programråden ges ett utökat mandat att styra över etableringen av nya yrkesprogram. Den fria etableringsrätten har enligt motionärerna bl.a. lett till att det etableras utbildningar som inte efterfrågas av arbetsmarknaden.

I motion 2013/14:Ub552 av Krister Hammarbergh (M) framhålls vikten av fungerande kompetensförsörjning från gymnasieskolan till arbetsmarknaden. Enligt motionären tyder mycket på att huvudmännen och de som ansvarar för regional planering skulle kunna göra mer för att yrkesprogrammen ska få en lämplig dimensionering.

Bakgrund och gällande rätt

Av 15 kap. 3 § skollagen (2010:800) framgår att utbildningen i gymnasieskolan ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn.

Av 1 kap. 8 § gymnasieförordningen (2010:2039) framgår att det för yrkesprogrammen ska det finnas ett eller flera lokala programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv.

Av 4 kap. 5 § gymnasieförordningen framgår bl.a. att när Skolverket meddelar föreskrifter om programfördjupning för yrkesprogram ska berörda nationella programråd höras.

Av 5 kap. 9 § gymnasieförordningen framgår att berörda nationella programråd ska höras om en ansökan om att inrätta en särskild variant som avser yrkesprogram behandlas av Skolverket.

Av 8 § förordningen (2011:555) med instruktion för Statens skolverk framgår att myndigheten ska ansvara för de nationella råden för yrkesprogrammen i gymnasieskolan.

När det gäller de nationella programråden för varje yrkesprogram kan framhållas att utskottet i samband med behandlingen av gymnasiereformen betonade vikten av att näringslivet ges inflytande över yrkesutbildningen. Detta är viktigt inte minst när det gäller behovet av att matcha utbildningens innehåll med efterfrågan på arbetsmarknaden så att ungdomar får arbete efter avslutad yrkesutbildning (bet. 2009/10:UbU3 s. 39).

Skolverkets generaldirektör framhöll vid utskottets offentliga utfrågning om gymnasiereformen den 19 februari 2013 att de tolv nationella programråden betytt mycket för kvaliteten i yrkesprogrammen och för Skolverkets förmåga att ge riktigt bra innehåll i gymnasieskolans utbildningar. Vidare påtalade generaldirektören att ledamöterna i de nationella programråden utgör en bred representation från bransch- och arbetslivsorganisationer och myndigheter (2012/13:RFR8).

I budgetpropositionen för 2013 bedömde regeringen, som tidigare nämnts, att Skolverket behöver förstärka arbetet med yrkesutbildningen. Regeringen anförde att det finns behov av särskilda resurser för att underlätta myndighetens omställning mot en samlad, långsiktig satsning för att stärka kvaliteten på yrkesutbildningen. Exempelvis bör arbetet stärkas när det gäller handledarutbildning, samverkan med arbetslivet, branscher och parter på arbetsmarknaden. Skolverket tillfördes 10 miljoner kronor för detta ändamål 2013. Regeringen beräknade att motsvarande belopp skulle tillföras permanent fr.o.m. 2014. Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag till anslagshöjning (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16 s. 71, bet. 2012/13: UbU1, rskr. 2012/13:113).

I budgetpropositionen för 2014 anförde regeringen att samarbetet mellan berörda myndigheter, branschorganisationer och parter om olika former av lärande i arbetslivet bör intensifieras. Regeringen menade att detta samarbete även bör omfatta andra frågor som berör yrkesutbildning, kompetensförsörjning och ungdomars övergång från utbildning till arbetsmarknad. Även olika statliga stödinsatser bör samordnas. Regeringen föreslog därför att 6 miljoner kronor skulle avsättas för dessa ändamål för 2014 och beräknade 8 miljoner kronor per år för 2015 och 2016 samt 6 miljoner kronor per år för 2017 och 2018 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 69). Riksdagen har sedermera ställt sig bakom regeringens förslag (bet. 2013/14:UbU1, rskr. 2013/14:104).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis i likhet med vad utskottet uttalade i samband med behandlingen av gymnasiereformen betona vikten av att näringslivet ges inflytande över yrkesutbildningen. Detta är viktigt inte minst när det gäller behovet av att matcha utbildningens innehåll med efterfrågan på arbetsmarknaden så att ungdomar får arbete efter avslutad yrkesutbildning (bet. 2009/10:UbU3 s. 39). Ett omfattande regelverk finns som framgått ovan om lokala och nationella programråd för samverkan mellan gymnasieskolan och arbetslivet. Skolverkets slutsatser i samband med utskottets offentliga utfrågning om gymnasiereformen den 19 februari 2013 förtjänar vidare att framhållas. Det vill säga att de tolv nationella programråden har betytt mycket för kvaliteten i yrkesprogrammen och för Skolverkets förmåga att ge riktigt bra innehåll i gymnasieskolans utbildningar. Därtill utgör ledamöterna i de nationella programråden en bred representation från bransch- och arbetslivsorganisationer och myndigheter (2012/13:RFR8).

Utskottet anser mot bakgrund av det gällande regelverket, beslutade satsningar och vad som i övrigt framkommit att några åtgärder från riksdagen inte är motiverade och avstyrker motionerna 2013/14:Ub395 (V) yrkan- dena 7 och 9 och motion 2013/14:Ub552 (M).

Nya inriktningar på de nationella programmen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att bl.a. inrätta nya inriktningar på de nationella programmen som lockar både unga kvinnor och män, inrätta en tvärvetenskaplig inriktning på samhällsvetenskapsprogrammet, inrätta särskilda profilutbildningar i miljonprogramsområdena samt att införa mer entreprenörskap och företagande respektive arbetsmarknadskunskap i gymnasieskolan.

Jämför reservationerna 11 (S), 12 (MP), 13 (V) och 14 (S, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 17 framhålls att programvalen till gymnasieskolan är könsstereotypa. Det behövs därför nya inriktningar på de nationella programmen som lockar både unga kvinnor och unga män, som ett verksamt sätt att undvika de förluster av sökande från dessa grupper som starka traditioner vid val och vattentäta skott mellan olika ämnesinriktningar ger upphov till. Det kan t.ex. röra sig om utbildningar som innehåller både vård och teknik. I yrkande 18 föreslås bl.a. att en tvärvetenskaplig inriktning motsvarande den som finns på naturvetenskapsprogrammet inrättas på samhällsvetenskapsprogrammet med fokus på långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Vidare framhålls att dagens gymnasieutbildningar behöver uppdateras när det gäller möjligheten att läsa de stora språken såsom arabiska och kinesiska. Därtill behöver arbetet med it i gymnasieskolan förstärkas.

I partimotion 2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 23 och kommittémotion 2013/14:Ub565 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 18 framhålls att regeringen i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting bör initiera ett arbete med att utveckla gymnasiala profilutbildningar i miljonprogramsområdena som kan locka elever från hela regionen eller hela landet, som t.ex. estetiska programmets inriktning nycirkus på Sankt Botvids gymnasium.

I partimotion 2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska ge Skolverket i uppdrag att införa mer entreprenörskap och företagande i skolan. Enligt motionärerna behöver inställningen att ”de unga måste bli anställningsbara” kompletteras med alternativet att de unga även kan bli de som anställer, dvs. de behöver uppmuntras till att starta eget företag.

Arbetsmarknadskunskap bör enligt kommittémotion 2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 6 ingå i undervisningen på alla nationella program i gymnasieskolan. Kunskapsbristen hos de unga om arbetsrätt, arbetsmiljöfrågor och fackligt inflytande riskerar enligt motionärerna att öka riskerna för att unga utnyttjas på arbetsmarknaden.

I motion 2013/14:Ub283 av Anders Åkesson (C) framhålls vikten av att förmedla kunskap om företagande med kooperativa värderingar bl.a. i gymnasieskolan.

En utbildning med inriktning mot att arbeta som personlig assistent bör, som det får förstås, inrättas inom gymnasieskolan enligt motion 2013/14:Ub339 av Shadiye Heydari (S).

I motion 2013/14:Ub363 av Johan Andersson m.fl. (S) efterfrågas en översyn av förutsättningarna för att införa obligatorisk körkortsundervisning i gymnasieskolan bl.a. för att underlätta för ekonomiskt svaga grupper att skaffa sig körkort.

I motion 2013/14:Ub495 av Isak From m.fl. (S) yrkande 3 framhålls vikten av att ha ett körkort i de flesta yrken och anställningar. Enligt motionärerna skulle körkortsundervisning via kurser inom det individuella valet i de nationella programmen underlätta för ekonomiskt svaga grupper.

Bakgrund och gällande rätt

Av 4 kap. 1 § gymnasieförordningen (2010:2039) framgår bl.a. att ett nationellt program inom gymnasieskolan består av

- gymnasiegemensamma ämnen
- programgemensamma ämnen
- i förekommande fall för inriktningen gemensamma karaktärsämneskurser
- programfördjupning
- kurser inom det individuella valet
- gymnasiearbete.

Det är regeringen som, efter Skolverkets beredning i samverkan med avnämre, beslutar om vilka ämnen som ska vara programgemensamma (dvs. obligatoriska på respektive program) samt vilka nationella inriktningar som ska finnas på gymnasieskolans nationella program (jfr 4 kap. 1 och 2 §§ gymnasieförordningen). Regeringen föreskriver vidare vilka kurser som måste erbjudas som individuellt val (4 kap. 7 § gymnasieförordningen). Skolverket har regeringens bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka ämnen som utöver de gymnasiegemensamma ämnena ska få förekomma i gymnasieskolan samt om ämnesplaner (tidigare kursplaner). Skolverket föreskriver också vilka ämnen och kurser som ska ingå i de nationella inriktningar som regeringen beslutat om.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att när det gäller de aktuella yrkandena om att införa nya inriktningar på nationella program och på olika sätt införa eller uppmärksamma vissa ämnen eller kunskapsområden i gymnasieskolan så är det som framgått ovan Skolverket eller regeringen som beslutar i dessa frågor. De aktuella yrkandena är således inte frågor för riksdagen. När det

särskilt gäller yrkandet som tar upp ökade möjligheter att läsa kinesiska vill utskottet i sammanhanget nämna att regeringen har för avsikt att kinesiska (mandarin) ska jämföras med tyska, franska och spanska i grund- och gymnasieskolan inom ämnet moderna språk. Skolverket har haft i uppdrag (U2012/6427/GV) att bl.a. utarbeta kunskapskrav för kurser i kinesiska för gymnasieskolan. Uppdraget redovisades i maj 2013 (dnr 01-2012:1859). Därmed avstyrks motionerna 2013/14:C419 (MP) yrkande 23, 2013/14:Ub283 (C), 2013/14:Ub339 (S), 2013/14:Ub363 (S), 2013/14:Ub395 (V) yrkande 6, 2013/14:Ub495 (S) yrkande 3, 2013/14:Ub565 (MP) yrkande 18, 2013/14:Ub571 (S) yrkandena 17 och 18 och 2013/14:A398 (MP) yrkande 5.

Estetisk verksamhet som gymnasiegemensamt ämne

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att ämnet estetisk verksamhet ska bli ett gymnasiegemensamt ämne.

Jämför reservation 15 (S, MP, V).

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 14 föreslås att estetisk verksamhet ska vara ett gymnasiegemensamt ämne. Motionärerna framhåller bl.a. att det var ett misstag av regeringen att ta bort det estetiska ämnet som ett gymnasiegemensamt ämne. Hög estetisk och kommunikativ kompetens kommer att vara en viktig kvalifikation på framtidens arbetsmarknad.

I kommittémotion 2013/14:Kr254 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås att estetisk verksamhet ska vara ett gymnasiegemensamt ämne. Estetiskt uttryck stimulerar enligt motionärerna flexibilitet och uppfinningsrikedom. Det är egenskaper som blir allt viktigare på en föränderlig arbetsmarknad.

I kommittémotionerna 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 19 och 2013/14:Ub395 av Rossanna Dinamarca m.fl. (V) yrkande 4 föreslås att estetisk verksamhet ska vara ett gymnasiegemensamt ämne. Enligt motionärerna i båda motionerna är det självklart att alla gymnasieelever ska utveckla och använda sin fantasi och kreativitet och sin förmåga att kommunicera genom att delta i estetisk verksamhet. Estetik, kreativitet och förmåga att uttrycka sig konstnärligt är vidare en tillgång i många yrken.

Bakgrund och gällande rätt

Vilka gymnasiegemensamma ämnen (tidigare kärnämnen) som ska ingå i alla nationella program beslutas av riksdagen i lag (jfr bilaga 3 skollagen). Ämnesplanerna för de gymnasiegemensamma ämnena beslutas av regeringen efter förslag från Skolverket (16 kap. 21 § skollagen).

I samband med beredningen av gymnasiereformen hösten 2009 tog utskottet ställning till yrkanden om att behålla estetisk verksamhet som ett gymnasiegemensamt ämne. Utskottet konstaterade då att det är en grannlaga uppgift att prioritera vilka ämnen som ska vara gemensamma för alla elever och hur stor andel som ska användas för programmens specifika karaktärsämnen. Allt kan tyvärr inte ges plats. Utskottet ställde sig bakom den avvägning som låg bakom förslaget att låta estetisk verksamhet utgå som gymnasiegemensamt ämne. Det poängterades också att kreativa och konstnärliga moment inte är något som är förbehållet enbart de estetiska ämnena. Därtill kan estetiska ämnen alltid läsas inom det individuella valet (bet. 2009/10:UbU3 s. 50).

Tilläggsas kan att det i 5 kap. 1 och 3 §§ gymnasieförordningen (2010:2039) har införts bestämmelser som på högskoleförberedande program möjliggör särskilda varianter inom det estetiska området.

Utskottet vidhöll sin tidigare uppfattning när frågan senast behandlades våren 2013 (bet. 2012/13:UbU6 s. 32).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ställde sig som framgått ovan bakom den avvägning som låg bakom förslaget att låta estetisk verksamhet utgå som gymnasiegemensamt ämne i samband med beredningen av gymnasiereformen hösten 2009. Utskottet anförde då att det är en grannlaga uppgift att prioritera vilka ämnen som ska vara gemensamma för alla elever och hur stor andel som ska användas för programmens specifika karaktärsämnen. Allt kan tyvärr inte ges plats. Det poängterades också att kreativa och konstnärliga moment inte är något som är förbehållet enbart de estetiska ämnena. Därtill kan estetiska ämnen alltid läsas inom det individuella valet (bet. 2009/10:UbU3 s. 50).

Utskottet vidhöll sin tidigare uppfattning när frågan senast behandlades våren 2013 (bet. 2012/13:UbU6 s. 32). Utskottet kan inte se att frågan har hamnat i något annat läge sedan riksdagen senast behandlade den. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2013/14:Kr339 (S) yrkande 14, 2013/14:Kr254 (MP) yrkande 1, 2013/14:Ub395 (V) yrkande 4 och 2013/14:Ub571 (S) yrkande 19.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om utvärdering av konsekvenserna av gymnasiereformen, registerkontroll av personal i gymnasieskolan, statsbidraget till kommunerna för kostnaderna för gymnasieskolan och elever som felaktigt mottagits i gymnasiesärskolan.

Jämför reservationerna 16 (S, MP) och 17 (S).

Motionerna

Utvärdering av konsekvenserna av gymnasiereformen

I kommittémotion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 13 begärs att regeringen ska återkomma till riksdagen med en utvärdering av konsekvenserna efter de första åren med gymnasiereformen. Kommunerna har enligt motionärerna tvingats spara 675 miljoner kronor under 2012, vilket motsvarar nästan 1 400 lärartjänster.

Registerkontroll av personal i gymnasieskolan

I kommittémotion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 29 föreslås att ett utdrag ur belastningsregistret ska lämnas även av den som söker arbete i gymnasieskolan, eftersom elever är minderåriga under sitt första och andra år i gymnasieskolan.

Statsbidraget till kommunerna för kostnader för gymnasieskolan

I motion 2013/14:Ub285 av Leif Pettersson (S) begärs en översyn av frågan om att ge kompensation till kommunerna via statsbidrag för gymnasielever som är över 20 år och för vilka inget statsbidrag betalas ut.

Elever som felaktigt har mottagits i gymnasiesärskola

I motion 2013/14:Ub332 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S) begärs att regeringen tar initiativ till att problemen för ungdomar som felaktigt har mottagits i gymnasiesärskolan blir utredda. Många ungdomar har enligt motionärerna blivit felaktigt placerade i gymnasiesärskolan. Efter genomgången utbildning står de inför små utsikter att komma in på den reguljära arbetsmarknaden och utan möjligheter till ekonomisk ersättning.

Bakgrund och gällande rätt

Utvärdering av konsekvenserna av gymnasiereformen

Sedan 1993 tillämpas den s.k. finansieringsprincipen mellan staten och kommunsektorn. Principen tillämpas när staten beslutar om åtgärder som direkt tar sikte på den kommunala verksamheten. Enligt finansieringsprin-

cipen bör staten anvisa hur kostnadskrävande förändringar ska finansieras. Det kan ske genom minskade krav inom obligatoriska eller reglerade områden eller genom ökade statsbidrag. Statsbidragen bör på motsvarande sätt minska om kommuner och landsting fråntas skyldigheter eller om de till följd av regeländringar får möjlighet att bedriva en effektivare verksamhet. Skulle ett regleringsbelopp i efterhand i väsentlig grad visa sig vara felaktigt får detta beaktas senare i samband med att man bedömer det skattefinansierade utrymmet och fastställer statsbidragsramen. Finansieringsprincipen är inte fastställd i lag.

Riksdagens beslut med anledning av propositionen Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8) innebar enligt regeringens bedömning effektiviseringsvinster i kommunsektorn till följd av en ökad genomströmning av elever och bättre planeringsförutsättningar för kommunerna. Den sammantagna effektiviseringsvinsten med anledning av gymnasiereformen (Gy 2011) beräknades i budgetpropositionen för 2011 till 675 miljoner kronor 2012, 895 miljoner kronor 2013, 1 360 miljoner kronor 2014 och 1 930 miljoner kronor fr.o.m. 2015. Med anledning av detta minskades anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* med 675 miljoner kronor för 2012 (prop. 2011/12:1 utg.omr. 25, bet. 2011/12:FiU3, rskr. 2011/12:108).

I budgetpropositionen för 2013 gjorde regeringen bedömningen att gymnasiereformen på sikt förbättrar förutsättningarna när det gäller elevers genomströmning och skolornas planering, schemaläggning och möjligheter att kunna fylla undervisningsgrupperna. I samband med budgetpropositionen för 2012 gjordes därför enligt regeringen en reglering av anslaget till kommunerna i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen. Samtidigt som gymnasiereformen trädde i kraft försvagades dock konjunkturen och elevkullarna minskade. På grund av detta, och då huvudmännen inledningsvis måste upprätthålla två parallella gymnasiesystem för elever i olika årskurser, bedömde regeringen att 895 miljoner kronor borde tillskjutas för åren 2012 och 2013 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16 s. 68–69). Riksdagen har därefter bifallit anslagsökningen (prop. 2012/13:1 utg.omr. 25, bet. 2012/13:FiU3, rskr. 2012/13:135).

I budgetpropositionen för 2014 gjorde regeringen bedömningen att gymnasiereformen på kort sikt inte leder till lägre kostnader i den omfattning som tidigare beräknats. Den tidigare planerade besparingen under 2014 och 2015 borde därför enligt regeringen inte genomföras och beloppen för åren därefter minskas (prop. 2013/14:1 utg.omr. 25, bet. 2013/14:FiU3, rskr. 2013/14:69).

Registerkontroll av personal i gymnasieskolan

Enligt 2 kap. 31 § skollagen (2010:800) ska en person som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt inom viss annan pedagogisk verksamhet, lämna ett utdrag ur belastningsregistret till den som

erbjuder anställningen. Även den som erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring, arbetspraktik eller liknande i en sådan verksamhet ska lämna ett utdrag ur belastningsregistret. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Om registerkontroll inte har utförts får personen inte anställas, ges uppdrag eller praktiktjänstgöring. På begäran av den som har lämnat ett registerutdrag ska det återlämnas i original (2 kap. 33 §).

Utdraget ska i förekommande fall innehålla anteckning om mord, dråp, grov misshandel, människorov och grovt rån samt sexualbrott och barnpornografibrott. Det är inte någon förutsättning för anställning att anteckning i registret saknas. Arbetsgivaren avgör själv om en arbetssökande med anteckning i registerutdraget ändå ska anställas (prop. 2009/10:165 s. 280).

Lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn trädde i kraft den 18 december 2013 (prop. 2012/13:194, bet. 2013/14: JuU8, rskr. 2013/14:36). Lagen är ett led i genomförandet av EU:s direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi.

Lagen innebär en skyldighet för den som erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring inom vissa verksamheter att på begäran visa upp ett utdrag ur belastningsregistret, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn. Det kan handla om både personer som i sin yrkesutövning kommer i kontakt med barn och personer som är ledare i olika ideella barnverksamheter. I de fall som lagen föreskriver ska en enskild ha rätt att få ett begränsat utdrag om sig själv ur belastningsregistret, för att kunna visa upp det för en arbets- eller uppdragsgivare. En kontroll av ett registerutdrag ska inte få dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp (1–5 §§). För att uppfylla direktivet krävs att utdragen i förekommande fall innehåller uppgifter om sexualbrott mot barn och barnpornografibrott.

Av propositionens författningskommentar framgår att lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn är tillämplig vid rekrytering av personal till gymnasieskola och gymnasiesärskola (prop. 2012/13:194 s. 48).

Statsbidraget till kommunerna för kostnader för gymnasieskolan

Av 15 kap. 5 § första stycket skollagen (2010:800) framgår att huvudregeln är att gymnasieskolan endast ska vara öppen för ungdomar som avslutat sin grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning och som påbörjar sin gymnasieutbildning under tiden t.o.m. det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år.

Det nuvarande systemet för kommunalekonomisk utjämning infördes den 1 januari 2005 (prop. 2003/04:155, bet. 2004/05:FiU7, rskr. 2004/05:13). Syftet med systemet är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting i landet att kunna tillhandahålla

sina invånare likvärdig service. Utjämningsystemet regleras i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning och förordningen (2004:881) om kommunalekonomisk utjämning.

Utgjämningsystemet består av fem olika delar, varav en del är kostnadsutjämnningen. Den avser att utjämna strukturella kostnadsskillnader mellan kommuner och mellan landsting. Kostnadsutjämnningen är uppbyggd av ett antal delmodeller för olika verksamheter eller kostnadslag. I varje delmodell beräknas för varje kommun respektive landsting en s.k. standardkostnad per invånare. Standardkostnaderna i de olika delmodellerna summeras därefter för varje kommun respektive landsting till en strukturkostnad per invånare. Kommuner och landsting med en strukturkostnad som överstiger den genomsnittliga strukturkostnaden i riket får ett kostnadsutjämningsbidrag som utgörs av mellanskillnaden multiplicerad med antalet invånare i kommunen eller landstinget. På motsvarande sätt beräknas en kostnadsutjämningsavgift för kommuner och landsting med en strukturkostnad som är lägre än genomsnittet. För kommunerna beräknas standardkostnaderna enligt tio delmodeller, varav en delmodell är gymnasieskolan (prop. 2013/14:1 utg.omr. 25 s. 28–29).

I den nuvarande delmodellen beräknas standardkostnaden för gymnasieskolan utifrån andelen ungdomar i åldern 16–18 år, kostnaden per 16–18-åring, bebyggelsestrukturen och elevernas programval de senaste två åren. Slutligen görs en uppräknig av standardkostnaden till utjämningsårets kostnadsnivå med hjälp av en prognostiserad utveckling av nettoprisindex för utjämningsåret och året före detta.

I budgetpropositionen för 2014 bedömde regeringen att när det gäller kostnadsutjämnningen för gymnasieskolan borde en ny komponent införas som tar hänsyn till merkostnader för små gymnasieskolor. Underlaget för denna del av kostnadsutjämnningen borde vidare uppdateras när det gäller merkostnader till följd av bebyggelsestrukturen. Denna förändring avsågs bli beslutad genom en förordningsändring. Regeringens bedömning var i denna del i enlighet med förslaget från den parlamentariskt sammansatta Utjämningskommittén.⁰⁸ (SOU 2011:39 [prop. 2013/14:1 utg.omr. 25 s. 28–37]). Den aktuella ändringen av förordningen (2014:881) om kommunalekonomisk utjämning har sedermera genomförts av regeringen (jfr förordningen [2013:976] om ändring i förordningen [2004:881] om kommunalekonomisk utjämning).

Elever som felaktigt har mottagits i gymnasiesärskola

Enligt skollagen (2010:800) ska enbart elever med utvecklingsstörning tas emot i gymnasiesärskolan (18 kap.). En elev som har gått ut grundskolan har alltid rätt att tas emot i gymnasiesärskolan. Den utredning som i annat fall föregår beslut om plats i gymnasiesärskolan ska bestå av en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning (18 kap. 8 §). Tillhörighet till gymnasiesärskolans målgrupp får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 12 §).

Riksdagen beslutade om ändringar i skollagen med anledning av proposition 2011/12:50 En gymnasiesärskola med hög kvalitet som bl.a. innebär att det infördes bestämmelser i skollagen (18 kap. 6 §) om att hemkommunen ska vara skyldig att skyndsamt utreda målgruppstillhörigheten om det framkommer indikationer på att en elev inte tillhör målgruppen för grundrespektive gymnasiesärskolan (prop. 2011/12:50, bet. 2011/12:UbU9, rskr. 2011/12:141).

Skolinspektionen genomförde under 2010 och 2011 en omfattande granskning av kommunernas utredningar och beslut om mottagande i grundsärskolan. Totalt granskades 1 203 elevärenden i 58 kommuner. Av de granskade ärendena saknade ca 57 procent utredningsunderlag eller innehöll en utredning med brister. Utifrån granskningen hade Skolinspektionen svårt att bedöma hur stor del av eleverna som felaktigt har mottagits i grundsärskolan men bedömde att det i de 30 först granskade kommunerna handlade om minst 1 procent (Skolinspektionens rapport, den 14 december 2011, dnr 40-2011:348 och dnr 40-2011:5714).

Skolverket utfärdade under 2013 reviderade allmänna råd om mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan, dels för att lagstiftningen har ändrats, dels för att det har framkommit att arbetet med utredningar och beslut om mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan behöver förbättras (SKOLFS 2013:20). Av Skolverkets regleringsbrev för 2014 framgår att verket ska genomföra implementeringsinsatser med anledning av att de allmänna råden Mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan har reviderats.

I budgetpropositionen för 2014 anför regeringen att den avser att ge Skolverket i uppdrag att bl.a. genomföra informationsinsatser gentemot huvudmännen om mottagandet i grundsärskolan och gymnasiesärskolan. Regeringen föreslog att 2 miljoner kronor skulle avsättas för detta ändamål för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 67), vilket riksdagen sedermera ställt sig bakom (bet. 2013/14:UbU1, rskr. 2013/14:104). Av Skolverkets regleringsbrev för 2014 framgår att myndigheten har fått i uppdrag att i samråd med Specialpedagogiska skolmyndigheten genomföra riktade informationsinsatser gentemot huvudmännen för att säkerställa rättssäkerheten vid mottagandet av elever i grund- och gymnasiesärskolan varvid elever med utländsk bakgrund särskilt ska uppmärksammas. Vidare ska stödmaterial tas fram med fokus på kommunernas skyldighet att informera om vilken instans inom kommunen som ska ta emot ansökningar om omprövning av beslut om mottagande i grund- och gymnasiesärskolan.

Utskottets ställningstagande

Utvärdering av konsekvenserna av gymnasiereformen

Utskottet vill i likhet med föregående två riksmöten då liknande motionsyrkanden behandlades (bet. 2011/12:UbU15 s. 33–35 och bet. 2012/13:UbU6 s. 35) framhålla att kostnaderna för en så genomgripande reform som gym-

nasiereformen är svåra att beräkna exakt. Utskottet erinrar vidare om att medel om 895 miljoner kronor nu har tillskjutits för de två första åren (2012 och 2013). I budgetpropositionen för 2014 gjorde regeringen vidare bedömningen att gymnasiereformen på kort sikt inte leder till lägre kostnader i den omfattning som tidigare beräknats. Den tidigare planerade besparingen under 2014 och 2015 borde därför enligt regeringen inte genomföras och beloppen för åren därefter minskas (prop. 2013/14:1 utg.omr. 25, bet. 2013/14:FiU3, rskr. 2013/14:69). Utskottet är mot den redovisade bakgrunden, bl.a. avsaknaden av besparingar för åren 2014 och 2015, inte berett att ställa sig bakom yrkandet om en utvärdering av konsekvenserna av gymnasiereformen efter de första åren och avstyrker därmed motion 2013/14:Ub571 (S) yrkande 13.

Registerkontroll av personal i gymnasieskolan

Utskottet kan konstatera att genom lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn har skyddet för elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan mot att utsättas för brott från personal stärkts, vilket utskottet välkomnar. För de skolformer och annan pedagogisk verksamhet som räknas upp i skollagen är det upp till rektorerna att begära in registerutdrag. För rektorer i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan är det en möjlighet men ingen skyldighet att begära in ett registerutdrag.

Utskottet anser att barn och elever i lägre åldrar har det starkaste skyddsbehovet. Skyddsbehovet gör sig även starkt gällande för elever i gymnasieskolan. Utskottet avser att noga följa problemställningen då det kan finnas anledning att återkomma i frågan. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 29.

Statsbidraget till kommunerna för kostnader för gymnasieskolan

När det gäller frågan om att låta utreda möjligheten att lägga till en ny komponent, antal gymnasieelever som är över 20 år, till delmodellen som rör gymnasieskolan i systemet för kommunal ekonomisk utjämning vill utskottet anföra följande. Utskottet kan i sammanhanget konstatera, som framgått ovan, att delmodellen nyligen varit föremål för förordningsändringar efter förslag från en parlamentariskt sammansatt utredning. Ingen förändring föreslogs dock av regeringen i det efterfrågade avseendet. Inte heller utskottet ser något behov av någon förändring av regelverket av det slag som nu efterfrågas. Utskottet avstyrker därför motion 2013/14:Ub285 (S).

Elever som felaktigt har mottagits i gymnasiesärskola

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det är viktigt att beslut om mottagande i gymnasiesärskolan fattas på korrekta grunder, inte minst mot bakgrund av att beslutet har många och långtgående konsekvenser för eleven, t.ex. när det gäller möjligheterna till fortsatta studier. Utskottet kan

också konstatera att Skolinspektionens granskningar från 2010 och 2011 har indikerat att minst 1 procent av eleverna i de undersökta skolorna felaktigt mottagits i grundskolan.

Utskottet kan dock konstatera att åtgärder redan har vidtagits för att stärka rättssäkerheten vid mottagningen i gymnasieskolan (och grundskolan), t.ex. skärpta krav i skollagen på kontinuerlig uppföljning och prövning av mottagandet i gymnasieskolan (och grundskolan). Skolverket har vidare tagit fram nya allmänna råd om mottagande i grundskolan och gymnasieskolan. Skolverket har också fått i uppdrag och tillskjutits medel för att bl.a. genomföra riktade informationsinsatser gentemot huvudmännen för att säkerställa rättssäkerheten vid mottagandet av elever i grund- och gymnasieskolan. De vidtagna åtgärderna gör att utskottet inte finner något behov av att riksdagen ska vidta några ytterligare åtgärder med anledning av den aktuella motionen. Utskottet avser dock att noga följa utvecklingen vad gäller mottagningen av elever i grundskolan och gymnasieskolan. Därmed avstyrker utskottet motion 2013/14:Ub332 (S).

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motioner om gymnasieskolan (S, M, MP, FP, C och KD) som tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen behandlat tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

I detta betänkande behandlas ett antal motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet behandlade under riksmötena 2010/11, 2011/12 och 2012/13 och som riksdagen avlog i enlighet med utskottets förslag (bet. 2010/11:Ub8, bet. 2011/12:Ub15 och bet. 2012/13:UbU6).

Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionerna 2013/14:Ub207 (S), 2013/14:Ub221 (KD), 2013/14:Ub231 (S), 2013/14:Ub249 (S), 2013/14:Ub262 (M), 2013/14:Ub263 (S), 2013/14:Ub265 (S), 2013/14:Ub270 (S), 2013/14:Ub275 (S), 2013/14:Ub284 (S), 2013/14:Ub287 (S), 2013/14:Ub300 (S), 2013/14:Ub311 (M), 2013/14:Ub331 (S), 2013/14:Ub348 (M), 2013/14:Ub366 (S), 2013/14:Ub373 (S), 2013/14:Ub389 (M), 2013/14:Ub392 (M), 2013/14:Ub412 (M), 2013/14:Ub416 (FP) yrkandena 1–3, 2013/14:Ub436 (S), 2013/14:Ub437 (S), 2013/14:Ub447 (M) yrkande 4, 2013/14:Ub495 yrkandena 1 och 2, 2013/14:Ub505 (C), 2013/14:Ub508 (M), 2013/14:Ub510

(M), 2013/14:Ub511 (M), 2013/14:Ub521 (MP), 2013/14:Ub534 (M), 2013/14:Ub539 (KD), 2013/14:Ub580 (S), 2013/14:Ub581 (S) och 2013/14:N331 (FP) yrkandena 4 och 5.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Övergripande frågor om gymnasieskolan, punkt 1 (S)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S) och Gunilla Svantorp (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 1, 4 och 6.

Ställningstagande

Utbildning är nyckeln till framtidens jobb och konkurrenskraft, men också till människors frihet att forma sina egna liv. Sverige är och ska förbli en nation som satsar på kunskap. Däri ligger vår konkurrenskraft. Vägen framåt är inte låga löner och sämre arbetsmiljö. Ska vi möta utmaningen som ett modernt land som investerar för framtiden måste vi investera i utbildning i dag och rusta unga människor för att möta framtiden.

Dagens gymnasieskola står inför helt andra utmaningar än vad som gällde för bara några årtionden sedan. I dag krävs en gymnasieutbildning för att få ett jobb och för att klara sig i ett alltmer komplext och kunskapsintensivt samhälle. Det blir tydligt inte minst när man studerar långtidsarbetslöshet bland ungdomar. Den viktigaste orsaken till att ungdomar är långvarigt arbetslösa är just bristande utbildning. Dagens och framtidens arbetsliv och samhälle kräver gedigna kunskaper av alla. Förändringarna på arbetsmarknaden och kraven på att förvärvsarbetande ska kunna byta arbetsplats, yrke eller bransch gör att unga som inte får med sig tillräckliga kunskaper från gymnasieskolan har det svårt i dag och kommer att få det än svårare i framtiden. Att successivt höja kraven på kunskap har därför varit både naturligt och nödvändigt mot bakgrund av samhällets utveckling. Kunskapsekonomin kräver att alla har minst en gymnasieexamen. Alla gymnasieprogram ska också förbli minst treåriga. Unga människor måste rustas för att möta framtiden.

Vi vill att alla elever i gymnasieskolan ska kunna välja mellan tydliga inriktningar som syftar till vidare studier eller direkt till ett yrke. Samtliga utbildningar ska ge gedigna kunskaper och leda till en gymnasieexamen. Därigenom blir alla väl rustade för att klara arbetslivet och fortsatt utbildning. Genom studier ska eleverna också skaffa sig en grund med beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram som alla i samhället behöver. Utbildningen ska främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor som aktivt deltar i och utvecklar yrkes- och samhällslivet. En hög kunskapsnivå är också grundläggande för möjligheten att utöva sina demokratiska fri- och rättigheter.

Det krävs nationella mål och en strategi utvecklad av staten och kommunerna för att fler elever ska fullfölja sin gymnasieutbildning. Det ska ställas tydliga krav på att skolorna ska arbeta för att alla elever ska fullfölja sin gymnasieutbildning. Skolan har ett ansvar att se varje elev. Uppläggningsen av undervisningen behöver ses över och särskilda insatser initieras för att öka elevernas motivation att fullfölja sin gymnasieutbildning.

Undervisningen i de gymnasiegemensamma kurserna bör också präglas mer av den utbildning som eleven går genom s.k. infärgning. Motivationen och resultaten ökar avsevärt om eleverna ges möjlighet att arbeta med dessa ämnen i ett sammanhang som är tydligare kopplat till programmets inriktning. Inte minst för att förbättra resultaten inom de gymnasiegemensamma ämnena behöver undervisningens upplägg förnyas för att göra den mer relevant för elever med olika bakgrund och studiemål. Vissa mål i de gymnasiegemensamma ämnena kan uppnås genom en starkare samverkan med karaktärsämnen. Även om utbildningen i de gymnasiegemensamma kurserna får olika upplägg ska målen vara gemensamma.

Skolverket bör få i uppdrag att visa på möjligheter att variera undervisningen utan att kraven sänks, att tydliggöra hur en ökad infärgning kan ske och att lyfta fram goda exempel på framgångsrikt utvecklingsarbete och goda exempel på integrerande arbetssätt.

Regeringen försöker motverka avhopp från gymnasiet genom att sänka kunskapskraven i svenska och engelska för en hel generation elever på yrkesprogrammen. Att man sänker kunskapskraven skulle naturligtvis kunna innebära att statistiken över hur många som når målen förbättras, men det sker till ett högt pris både för gymnasieeleverna personligen och för Sveriges konkurrenskraft. Det är också troligare att avhoppet ökar då allt fler elever på grund av att yrkesprogrammen inte leder vidare till fortsatta studier väljer bort yrkesprogrammen trots att de har inriktningar som intresserar eleverna mer.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

2. Längden på gymnasieskolans nationella program, punkt 2 (S, MP)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S) och Jabar Amin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 7 och avslår motion

2013/14:Ub223 av Andreas Carlson (KD).

Ställningstagande

Vi avvisar bestämt regeringens förslag om kortare gymnasieprogram helt utan teoretiska kurser. Arbetsgivarna kräver i dag att de unga har gymnasiekompetens – då måste samhället ge alla unga möjlighet att skaffa sig det. Det här förslaget visar att regeringen har gett upp om den svenska skolan. Sverige har den första regeringen i vår historia – och förmodligen den enda i världen – som sänker utbildningsambitionerna för nästa generation. Utgångspunkten måste vara att all gymnasieutbildning ska leda vidare till arbete eller högre studier, och inte raka vägen till försörjningsstöd. Vi måste ha högre kunskapskrav för de unga. Alla gymnasieprogram ska förbli minst treåriga.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Behörighet till gymnasieskolans nationella program, punkt 3 (S, V)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S) och Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 1 och

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 20.

Ställningstagande

Det behövs godkänt i åtta ämnen i grundskolan – däribland svenska, engelska och matematik – för att man ska vara behörig till ett yrkesprogram. För behörighet till de högskoleförberedande programmen krävs godkänt i tolv ämnen inklusive svenska, engelska och matematik. De differentierade behörighetsreglerna ger en stark signal till både elever och föräldrar om vilken ambitionsnivå olika elever ska lägga sig på, vilket i förlängningen avsevärt kan minska deras framtida valmöjligheter till högre studier. Att dra en gräns mellan yrkesprogrammets och de högskoleförberedande programmens behörighetskrav är inte befogat.

Vi föreslår därför att det som huvudregel ska krävas godkänt i svenska (eller svenska som andraspråk), engelska och matematik samt ytterligare fem ämnen för intagning till alla nationella program eller motsvarande. Det gör att även elever med snävare intressen med inriktning mot antingen praktisk-estetiska utbildningar eller samhälls- och naturvetenskapliga utbildningar får möjlighet att bli behöriga till samtliga program.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad som anförts ovan.

4. Behörighet till gymnasieskolan genom folkhögskolestudier, punkt 4 (MP, V)

av Jabar Amin (MP) och Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

De elever som inte kommer in på gymnasieskolans nationella program behöver erbjudas nya vägar att få de kunskaper de behöver i livet, för att skaffa jobb och försörja sig och för att bli aktiva medborgare i samhället. Ett alternativ för dessa elever skulle kunna vara att införa en möjlighet att läsa in de nödvändiga kunskaperna på folkhögskola. Där erbjuds undervisning under former som skulle kunna passa vissa elever som tidigare haft svårt att nå målen i grundskolan.

Denna fråga behöver dock utredas. Det krävs bl.a. lagändringar som gör att folkhögskolorna kan ta in yngre elever än vad som är tillåtet i dag. Det krävs förstås också att folkhögskolorna får medel för de ytterligare elever man kan komma att få ta in.

Regeringen bör tillsätta en utredning om att elever som inte kommer in på gymnasieskolans nationella program i stället bör erbjudas möjlighet att läsa in sin behörighet vid folkhögskola.

5. Grundläggande högskolebehörighet för alla elever, punkt 5 (S, MP, V)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svan-torp (S), Jabar Amin (MP) och Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 3,

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 2, 8, 15 och 22 samt

2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 14.

Ställningstagande

Gymnasieskolan ska ge bästa möjliga förutsättningar för arbete och fortsatta studier. I detta ligger även möjligheten att byta arbete eller sysselsättningsform. Om den som vill starta eget inte tar steget på grund av kunskapsbrister förlorar samhället i tillväxt. Den som långvarigt vantrivs med sitt befintliga arbete löper större risk att bli sjuk. Den som arbetar i en bransch med en kortvarig eller långvarig nedgång och inte kan byta yrke eller arbetsplats på grund av att han eller hon inte kan höja sin kompetens eller omskola sig löper risk att bli långtidsarbetslös. Inom många yrken, inte minst de som yrkesprogrammen är inriktade mot, är det ofta en förutsättning att kunna byta arbete för att orka med ett helt yrkesverksamt liv. Ju fler som har möjlighet att själva göra valet att byta arbetsplats, yrke eller bransch, desto rikare och mer jämlikt blir Sverige.

Detta kräver dock att de grundläggande kunskapskraven på alla gymnasieprogram är relativt höga. Därför ska alla gymnasieprogram ge grundläggande behörighet till högskoleutbildning. Det är nödvändigt eftersom dagens moderna arbetsliv och möjligheten att utvecklas inom sitt arbete eller starta eget företag, kräver goda kunskaper i bl.a. svenska och engelska. Det är också nödvändigt för att ge alla möjlighet och göra avståndet kort när det gäller att gå vidare till yrkeshögskola eller högskoleutbildning. Alla gymnasieprogram ska därför i fortsättningen ge grundläggande behörighet till högskoleutbildning, och alla gymnasieprogram ska leda fram till en gemensam gymnasieexamen.

Genom gymnasiereformen minskar tiden för de gymnasiegemensamma ämnena, vilket i kombination med en höjning av kraven för grundläggande högskolebehörighet skapar en uppdelning mellan de olika gymnasieprogrammen som saknar grund. Det ökar klyftorna och är tillväxtfientligt. Gymnasiereformen flyttar över ansvaret för att alla elever får nödvändiga kunskaper för ett helt yrkesliv från gymnasieskolan till den kommunala vuxenutbildningen.

För flera av de yrkesförberedande programmen finns det en naturlig fortsättning med utbildningar på högskolan, bl.a. inom vård och omsorg samt olika tekniska utbildningar. Men möjligheten att läsa in högskolebehörigheten inom ramen för ett yrkesprogram innebär stora nackdelar jämfört med att gå ett högskoleförberedande program. Elever på yrkesprogram kan behöva utnyttja det individuella valet eller läsa ett utökat program för att läsa in de poäng som krävs för att få högskolebehörighet. Även om de gör det kommer de inte att kunna konkurrera om studieplatser på högskoleutbildningar eftersom de inte ges någon möjlighet att läsa kurser som ger meritpoäng. De får även mindre utrymme att läsa in de särskilda behörigheter som krävs för många högskoleutbildningar.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad som ovan anförts.

6. Arbetsplatsförlagt lärande i gymnasieskolan, punkt 6 (MP) av Jabar Amin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkandena 15, 21 och 22 samt avslår motionerna

2013/14:Ub313 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,

2013/14:Ub391 av Christian Holm (M),

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 8 och

2013/14:Ub458 av Pia Nilsson m.fl. (S).

Ställningstagande

Kontakten med arbetsmarknaden är central för en utbildning som är menad att ge jobb direkt efter avslutad utbildning. Praktik ska därför ingå i alla yrkesprogram i gymnasieskolan och ska genomföras tidigt under utbildningen. Den ska utformas i samarbete mellan skolans huvudman och arbetsgivaren. Arbetsgivaren som tillhandahåller praktikplatsen fattar i princip beslutet om eleven ska godkännas eller inte. Kollektivavtalsbundna

arbetsgivare bör därför även inom gymnasiets yrkesprogram få ett sådant inflytande innan läraren fattar beslut om betyg. På så sätt säkras elevens anställningsbarhet tidigt på utbildningen.

Praktikplatser för unga ska utvecklas och moderniseras och vara en stomme i samverkan mellan skola och näringsliv. Dessa praktikplatser ska riktas mot personer mellan 16 och 25 år. Praktikplatserna kan också användas för att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden och få fler unga att göra otraditionella val. Miljöpartiet föreslår att medel tillförs som gör att kommuner och enskilda skolor kan söka bidrag för att bygga upp en struktur och underlätta för skolorna att samverka med näringslivet.

Det arbetsplatsförlagda lärandet för elever på yrkesprogram i kombination med arbetsgivarnas utökade inflytande över bedömningen av eleverna, medför ett behov av att företagens kompetens att handleda lärlingar och ungdomar ökar. Detta tar tid och kräver resurser, och Miljöpartiet förordar därför att statliga medel anslås för handledning. Handledarstödet ska administreras av Skolverket.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

7. Arbetsplatsförlagt lärande i gymnasieskolan, punkt 6 (V) av Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 8 och avslår motionerna

2013/14:Ub313 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,

2013/14:Ub391 av Christian Holm (M),

2013/14:Ub458 av Pia Nilsson m.fl. (S) och

2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkandena 15, 21 och 22.

Ställningstagande

Kvaliteten på det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) på yrkesprogrammen som eleverna genomgår under sin utbildning behöver höjas. Innehållet och handledningen är av mycket varierande kvalitet. Jag anser att om praktiken inte kan tillhandahållas på ett bra sätt, bör inte utbildningen få bedrivas. Kan en arbetsplats i sin tur inte erbjuda utbildade APL-handledare ska inte heller någon elev placeras där.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

8. Läringsutbildning, punkt 7 (S)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S) och Gunilla Svantorp (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 10 och avslår motionerna

2013/14:Ub232 av Krister Örnfjäder (S) och

2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 16.

Ställningstagande

Gymnasial lärlingsutbildning kan vara ett verksamt sätt att höja kvaliteten i utbildningen, men försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning har tyvärr inte varit framgångsrik för att motverka avhopp. Enligt Skolverkets utvärdering av de tre första åren med gymnasial lärlingsutbildning hoppade var fjärde elev av under det första studieåret och ytterligare 10 procent hoppade av under det andra året på sin lärlingsutbildning. De flesta bytte till en mer skolförlagd yrkesutbildning. Mindre än hälften i den första kullen, 44 procent, fick ett slutbetyg efter tre års studier, och endast 30 procent klarade kraven för grundläggande behörighet. I jämförelse med den mer skolförlagda yrkesutbildningen är det ett klen resultat då motsvarande siffror där är 68 respektive 56 procent (rapport 373, 2012).

Det är uppseendeväckande siffror eftersom lärlingsutbildningen bl.a. har införts för att minska avhoppet från gymnasieskolans yrkesprogram. För att den gymnasiala lärlingsutbildningen ska bli bra krävs justeringar av programmets upplägg. Skolverket lyfter bl.a. fram att starten på utbildningen eventuellt bör omprövas så att den blir mer skolförlagd under de första terminerna och mer arbetsplatsförlagd de sista. I Nationella lärlingskommitténs utvärdering av försöksverksamheten med lärlingsutbildning dras slutsatsen att det behövs en omfattande skolförlagd period med både allmänteoretiskt och yrkesteoritiskt innehåll i början av utbildningen för att introduktionen ska bli bättre och avhoppet minska. Vikten av kompetenta handledare på de arbetsplatser som tar emot elever betonas också av kommittén, och handledarutbildningen måste därför uppvärderas. Det påpekas även att den arbetsplatsförlagda utbildningen inte ska ersätta utan komplettera den skolförlagda utbildningen och att det fortfarande behövs kompetenta yrkeslärare på skolorna (SOU 2011:72). Det är bra att regeringen nu till slut har tagit till sig dessa utvärderingar.

Införandet av en lärlingsutbildning i gymnasieskolan måste följas upp så att det blir verklig kvalitet i lärlingsutbildningen. De nationella programrådena ska ges i uppdrag att ta fram kriterier för godkännande av de arbetsplatser och de handledare som tar emot lärlingar samt utveckla system för kvalitetssäkring för den gymnasiala lärlingsutbildningen.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

9. Lärlingsutbildning, punkt 7 (MP)

av Jabar Amin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 16 och avslår motionerna

2013/14:Ub232 av Krister Örnfjäder (S) och

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 10.

Ställningstagande

Det bör inom ramen för yrkesprogrammen och den gymnasiala lärlingsutbildningen införas en möjlighet att hos en arbetsgivare förlänga praktikperioden med två extra år. Den förlängda tiden blir motsvarande en lärlingsperiod med lön. Eftersom det rör sig om en lärlingsperiod handlar det om en lägre lön än under en anställning, och detta bör regleras inom ramen för branschvisa kollektivavtalslösningar. En gymnasieutbildning med påbyggnadsår med huvudsakligen praktiskt inslag på en arbetsplats ska kunna leda fram till yrkesbevis eller motsvarande. Genom detta får eleven möjlighet att uppfylla exempelvis certifieringskraven för olika yrken. Lärlingen är anställd till 80 procent och genomgår utbildning till 20 procent.

Regeringen bör tillsätta en utredning om att införa en förlängd gymnasial lärlingsutbildning med två år inom ramen för yrkesprogrammen.

10. Arbetsmarknadens parter och programrådets inflytande över yrkesprogrammen, punkt 8 (V)

av Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkandena 7 och 9 samt avslår motion 2013/14:Ub552 av Krister Hammarbergh (M).

Ställningstagande

Erfarna kvalificerade yrkesarbetare och deras arbetsgivare är de som vet bäst vilka kunskaper och färdigheter som behövs inom ett yrke. Vänsterpartiet vill därför ge arbetsmarknadens parter större inflytande över ämnesplaner och mål för den yrkesförberedande delen av utbildningen. De partssammansatta yrkesråden (lokalt) och yrkesnämnderna (centralt) ska få möjlighet att vara med och anpassa, utveckla och förnya utbildningsutbudet och innehållet så att det motsvarar den kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden.

Om parterna ska kunna ta ansvar för en kvalitetssäkrad yrkesutbildning måste de ha inflytande över dimensioneringen av utbildningarna. Den fria etableringsrätten har lett till att pengar har styrts mot billiga eller populära utbildningar som inte efterfrågas på arbetsmarknaden. Etableringen sker i sådan fart att skolorna inte hinner ordna bra praktikplatser och säkra en god färdigutbildning. Antalet elever inom de olika yrkesprogrammen är inte anpassat till hur många som kan förväntas få anställning inom yrket. Det är en förutsättning för att garantera en god övergång mellan gymnasieskola och arbetsliv. Vänsterpartiet vill ge de nationella programråden ett utökat mandat att styra över etableringen av nya yrkesprogram. Exempelvis ska de nationella programråden ha möjlighet att säga nej till nya skoletableringar som leder till överetablering.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

11. Nya inriktningar på de nationella programmen m.m., punkt 9 (S)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S) och Gunilla Svantorp (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 18 och avslår motionerna 2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 23, 2013/14:Ub283 av Anders Åkesson (C),

2013/14:Ub339 av Shadiye Heydari (S),
2013/14:Ub363 av Johan Andersson m.fl. (S),
2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 6,
2013/14:Ub495 av Isak From m.fl. (S) yrkande 3,
2013/14:Ub565 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 18 och
2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Ett område där dagens gymnasieutbildningar innehållsmässigt behöver uppdateras är möjligheten att läsa de stora språken. Bland kurserna i moderna språk dominerar spanska, franska och tyska. Stora språk som arabiska och kinesiska har dock vuxit i betydelse både i Sverige och globalt sett. Dessa, och även andra språk, är viktiga då många som bor i Sverige talar dem. Språken är också viktiga av handelspolitiska skäl och för att man bättre ska kunna förstå den globala utvecklingen inom samhällskunskap och ekonomi.

Det socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbara samhället aktualiserar behovet av en bred förståelse för det komplexa samspelet mellan naturprocesserna och samhällsplaneringen. Tvärvetenskaplig forskning och utbildning är avgörande för att åstadkomma en hållbar samhällsutveckling. För många ungdomar är valet mellan natur- och samhällsvetenskaplig utbildning svårt. Genom gymnasiereformen finns det en inriktning på naturvetenskapsprogrammet som heter naturvetenskap och samhälle.

Vi föreslår att regeringen inrättar en motsvarande inriktning på samhällsvetenskapsprogrammet med fokus på en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Därigenom får gymnasieskolan en gemensam tvärvetenskaplig utbildningsväg inom de båda programmen. Utbildningsvägen ger eleverna möjlighet att avvakta med det definitiva valet mellan natur- och samhällsvetenskapsprogrammen och förhindrar därmed felval och inläsningseffekter som kan bli konsekvensen av den beslutade gymnasiereformen. Med detta förslag kommer färre elever att behöva ta omvägen via kommunal vuxenutbildning eller tekniskt basår när de vill vidare till högre studier. Dessa elever kommer med vårt förslag således snabbare ut på arbetsmarknaden.

EU-kommissionen har listat åtta nyckelkompetenser för ett livslångt lärande. En av dessa är digital kompetens. Digital kompetens är ett vitt begrepp som innefattar flera olika delar, från att ha kunskaper i hur man hanterar datorer, mobiltelefoner och programvaror till att utveckla en kritisk och reflekterande attityd till informations- och kommunikationsteknologi.

Det finns två huvudskäl till att förstärka arbetet med it i gymnasieskolan. Det ena är det pedagogiska. It är ett bra verktyg att bedriva undervisning med, och it-användning stöder de flesta ämnen och lärsituationer. Det andra handlar om skolans uppdrag att rusta eleverna för framtiden, både som medborgare och som arbetstagare eller företagare. Kravet på att behärska it är starkt redan i dag och kommer att vara en självklarhet i

framtiden. Därför är det viktigt att skolan hjälper till att överbrygga digitala klyftor och kompenserar för elevernas olika förutsättningar utifrån deras hemförhållanden.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

12. Nya inriktningar på de nationella programmen m.m., punkt 9 (MP)

av Jabar Amin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 23, 2013/14:Ub565 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 18 och 2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 5 och avslår motionerna

2013/14:Ub283 av Anders Åkesson (C),

2013/14:Ub339 av Shadiye Heydari (S),

2013/14:Ub363 av Johan Andersson m.fl. (S),

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 6,

2013/14:Ub495 av Isak From m.fl. (S) yrkande 3 och

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 18.

Ställningstagande

Ett sätt att bryta skolsegregationen är att använda det fria skolvalet till att motverka skolsegregation snarare än att låta det bidra till att segregationen eskalerar. Genom att man tillhandahåller attraktiva profilutbildningar lockas elever från socioekonomiskt privilegierade områden till skolor i utsatta områden. Sankt Botvids gymnasium är ett positivt exempel på hur detta kan fungera; deras nycirkusutbildning på det estetiska programmet lockar elever från hela landet.

Regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att – tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting – initiera profilutbildningar i miljöprogramsområden, som var och en har kapacitet att locka elever från hela regionen, eller från hela landet.

Inställningen att ”de unga måste bli anställningsbara” behöver kompletteras med alternativet att de även kan bli den som anställer, dvs. de behöver uppmuntras till att starta eget företag. Denna insats behöver göras redan på skolnivå genom att eget företagande, entreprenörskap och innovation lyfts fram i skolan mer än i dag. Miljöpartiet vill skapa en anda där företagande är ett positivt och intressant yrkesval för ungdomar.

Från och med hösten 2011 finns entreprenörskap genomgående med i grund- och gymnasieskolans nya läroplaner. Entreprenörskap i undervisningen är enligt Skolverket dels ”ett pedagogiskt förhållningssätt av entreprenöriellt tänkande, det vill säga att utveckla exempelvis initiativförmåga, kreativitet och samarbetsförmåga etcetera som ligger till grund för företagande”, dels ”mer specifika kunskaper i företagande” som sådant. Miljöpartiet anser att det är viktigt att lyfta eget företagande i skolan för att redan på ett tidigt stadium få upp de ungas ögon för att eget företagande är ett möjligt och positivt alternativ för dem i framtiden.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

13. Nya inriktningar på de nationella programmen m.m., punkt 9 (V)

av Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 6 och avslår motionerna

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 23,

2013/14:Ub283 av Anders Åkesson (C),

2013/14:Ub339 av Shadiye Heydari (S),

2013/14:Ub363 av Johan Andersson m.fl. (S),

2013/14:Ub495 av Isak From m.fl. (S) yrkande 3,

2013/14:Ub565 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 18,

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 18 och

2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

I gymnasieskolan erbjuds väldigt lite, om ens någon, undervisning i frågor som arbetsrätt, arbetsmiljöfrågor och fackligt inflytande. Kunskapsbristen på detta område ökar riskerna för att unga ska utnyttjas på arbetsmarknaden, t.ex. genom otrygga anställningsvillkor i branscher där de anställda till större delen är ungdomar och unga vuxna. Arbetsmarknadskunskap bör därför inkluderas i undervisningen på alla nationella program i gymnasieskolan.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

14. Jämställdhet i gymnasieskolan, punkt 10 (S, MP)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svan-torp (S) och Jabar Amin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 17.

Ställningstagande

En jämställd gymnasieskola är en skola där både unga kvinnor och unga män trivs, utvecklas och lär sig mycket. Men i gymnasieskolan finns betydande skillnader i prestationer, upplevelser och preferenser mellan grupperna unga kvinnor och unga män. Unga män presterar i genomsnitt sämre än unga kvinnor och får därför sämre betyg. Unga kvinnor är mer stressade i skolan och mår generellt sämre i tonåren.

Det är en utmaning för skolan att bryta de könsnormer som grundläggs utanför skolans väggar. Om jämställdhetsarbetet i skolan ska bli effektivt måste det bedrivas kontinuerligt och inte i projekt under en begränsad tid vare sig nationellt eller på den enskilda skolan. Jämställdhetsarbetet i skolan bör bedrivas enligt principen om jämställdhetsintegrering.

Det finns ett behov av att förstärka den del av jämställdhetsarbetet som handlar om ämnesstoffet och ämnesdidaktiken. Ämnesstoffet måste spegla både kvinnors och mäns erfarenheter. Om skolan via läroböckerna och undervisningen i de olika ämnena ger en enkönad bild av exempelvis historien, litteraturhistorien eller samhällskunskapen, som i huvudsak innebär att endast männens erfarenheter representeras, är detta ett allvarligt jämställdhetsproblem. Ämnesdidaktiken och arbetssätten i skolan bör så långt som möjligt bygga på evidens och varieras för att passa elevers olika sätt att lära. Jämställdhet är ett kunskapsområde, och lärare behöver kunskaper för att kunna anlägga jämställdhetsperspektiv på ämnesinnehållet och ämnesdidaktiken i skolan.

Programvalen till gymnasieskolan är könsstereotypa – särskilt valen till yrkesprogrammen. Morgondagens samhälle möter också andra utmaningar än dagens, och det är beklagligt att regeringen inte har sett över programstrukturen utifrån detta. Nya inriktningar som lockar både unga kvinnor och unga män kan vara ett verksamt sätt att undvika de förluster som starka traditioner vid val och vattendäta skott mellan olika ämnesinriktningar ger upphov till. Det kan t.ex. röra sig om utbildningar som innehåller både vård och teknik, eller som kombinerar bygg och arkitektur. Det skulle inte bara göra gymnasieskolans innehåll mer modernt; det skulle

också stärka jämställdheten och minska risken för att vi går miste om enskilda individers engagemang och förmågor på grund av att traditionella strukturer påverkar valet av studieinriktning.

I dag har yrkesprogram som domineras av manliga elever fler och tydligare yrkesutgångar än program där de flesta studerande är kvinnor. Detta måste ses över; alla yrkesprogram ska ha tydliga yrkesutgångar.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

15. Estetisk verksamhet som gymnasiegemensamt ämne, punkt 11 (S, MP, V)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svan-
torp (S), Jabar Amin (MP) och Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Kr254 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 1,

2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 14,

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 4 och

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 19.

Ställningstagande

Vi tycker att det är självklart att alla gymnasieelever ska utveckla och använda sin fantasi och kreativitet och förmågan att kommunicera genom att delta i estetisk verksamhet. Det krävs också kunskaper för att ta del av och tolka det kulturella utbudet. Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer är dessutom en av de åtta nyckelkompetenser för livslångt lärande som fastställts av EU och som Sverige har ställt sig bakom. Estetik, kreativitet och förmåga att uttrycka sig konstnärligt är vidare en tillgång i många yrken och bör därför ingå som ett gymnasiegemensamt ämne i de nationella programmen i gymnasieskolan.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad som anförts ovan.

16. Utvärdering av konsekvenserna av gymnasiereformen m.m., punkt 12 (S, MP)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svan-torp (S) och Jabar Amin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 13 och avslår motionerna

2013/14:Ub285 av Leif Pettersson (S) och

2013/14:Ub332 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S).

Ställningstagande

När regeringen införde gymnasiereformen (Gy 2011) lade regeringen samtidigt ut en besparing på kommunerna med hänvisning till effektivitetsvinster i gymnasieskolan. Regeringens politik har inneburit nedskärningar i gymnasieskolan och i förlängningen på dess lärare, en av de mest centrala delarna av välfärden, samtidigt som regeringen fokuserar på att sänka skatter. För 2012 var besparingen 675 miljoner kronor, en nedskärning som vi motsatte oss. Nedskärningen 2012 motsvarar nästan 1 400 lärartjänster. Regeringen har nu backat i flera steg och delar av besparingarna är tillbaka-dragna.

Från 2016 och framåt planerar regeringen en neddragning med nästan en halv miljard kronor årligen. Samtidigt ska kommunerna inte kompenseras för en utökad rättighet att läsa in gymnasieutbildningen i den kommunala vuxenutbildningen. Regeringen fortsätter med detta besked att spara på gymnasieskolan framöver. Nu får det vara slut med ryckigheten och de otydliga beskederna. Gymnasieskolan behöver tydliga förutsättningar i det fortsatta arbetet. Det är bra att regeringen inser sitt misslyckande vad gäller konsekvenserna av gymnasiereformen Gy 2011.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med en utvärdering av konsekvenserna av de första åren med gymnasiereformen Gy 2011.

17. Registerkontroll av personal i gymnasieskolan, punkt 13 (S)
av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S),
Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S) och Gunilla
Svantorp (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 29.

Ställningstagande

I skollagen (2010:800) finns bestämmelser som syftar till att stärka barns och ungdomars skydd mot främst sexuella övergrepp genom att förhindra att personer som har dömts för vissa brott anställs inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. Arbetsgivaren är enligt lagen skyldig att kräva ett utdrag ur belastningsregistret från den person arbetsgivaren vill anställa. Lagen omfattar alla – utan undantag för någon personalkategori – som söker arbete inom förskoleverksamhet, förskoleklass, skolverksamhet för skolpliktiga barn och skolbarnsomsorg. Däremot omfattas inte anställda i gymnasieskolan.

Vi menar att lagstiftningen innebär ett viktigt skydd för barn och ungdomar och bör utsträckas till att skydda alla minderåriga. Eftersom elever är minderåriga under gymnasiets första och andra år bör skollagen även omfatta personer som söker arbete i gymnasieskolan.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad som anförts ovan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:C419 av Åsa Romson m.fl. (MP):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla särskilda profilutbildningar i miljöprogramsområden.

2013/14:Kr254 av Tina Ehn m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om estetiska ämnen i gymnasieskolan.

2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinföra estetiska ämnen som gymnasiegemensamma ämnen i gymnasiet.

2013/14:Ub207 av Jasenko Omanovic och Ingemar Nilsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om styrning av gymnasieutbildningarna mot kommande behov av arbetskraft på arbetsmarknaden.

2013/14:Ub221 av Andreas Carlson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja entreprenörskap och att privatekonomi ska ingå som kursmoment i grund- och gymnasieskolan.

2013/14:Ub223 av Andreas Carlson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka yrkesprogrammen på gymnasiet genom att införa en tvåårig gymnasial utbildning med mer yrkespraktik.

2013/14:Ub231 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa körkortsutbildning i skolan.

2013/14:Ub232 av Krister Örnfjäder (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa fler lärlingsplatser inom byggnadsbranschen.

2013/14:Ub249 av Pia Nilsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fortbildning för gymnasielärare för att underlätta inläring hos eleverna.

2013/14:Ub262 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheten att erbjuda körkortsutbildning inom ramen för gymnasieutbildning.

2013/14:Ub263 av Ingemar Nilsson och Jasenko Omanovic (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om körkortsutbildning i gymnasieskolan.

2013/14:Ub265 av Monica Green (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om konsumentkunskap och privatekonomi i skolan.

2013/14:Ub270 av Åsa Lindestam (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildning inom Ung företagsamhet.

2013/14:Ub275 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en förberedande teoretisk körkortsutbildning som ett frivilligt tillval i gymnasieskolan.

2013/14:Ub283 av Anders Åkesson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det önskvärda i att förmedla kunskap om företagande också med kooperativa värderingar i den svenska skolan.

2013/14:Ub284 av Kerstin Nilsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av funktionshindrade gymnasieelevers skoltransporter.

2013/14:Ub285 av Leif Pettersson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över statsbidraget till gymnasieskolan så att överåriga elever omfattas av bidraget.

2013/14:Ub287 av Kristina Nilsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gymnasieskolan.

2013/14:Ub300 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa körkortsundervisning på vissa program i gymnasiet.

2013/14:Ub311 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en god kontakt mellan elev, skola och vårdnadshavare.

2013/14:Ub313 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att se över förutsättningarna för praktik på alla gymnasieprogram.

2013/14:Ub331 av Katarina Köhler (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheter till lastbilskort inom ramen för bygg- och anläggningsprogrammet.

2013/14:Ub332 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att de problem som beskrivs i motionen blir utredda och utklarade.

2013/14:Ub339 av Shadiye Heydari (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att satsa på utbildning av personliga assistenter.

2013/14:Ub348 av Jenny Petersson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av entreprenörskap i svensk skolundervisning.

2013/14:Ub363 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om se över förutsättningarna för att införa obligatorisk körkortsundervisning i gymnasieskolan.

2013/14:Ub366 av Hannah Bergstedt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg.

2013/14:Ub373 av Johan Löfstrand m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att åter göra det estetiska ämnet till ett gymnasiegemensamt ämne.

2013/14:Ub389 av Christian Holm (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga möjligheten att se över om alla kommuner kan ge samtliga elever på gymnasieskolan möjlighet att starta ett UF-företag.

2013/14:Ub391 av Christian Holm (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga möjligheten att se över om alla kommuner kan erbjuda praktik till samtliga elever på gymnasiet.

2013/14:Ub392 av Christian Holm (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att överväga drogtester i gymnasieskolan.

2013/14:Ub395 av Rossana Dinamarca m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det som huvudregel ska krävas godkänt i svenska (eller svenska som andraspråk), engelska och matematik samt ytterligare fem ämnen för antagning till alla nationella gymnasieprogram eller motsvarande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör utredas om elever som inte kommer in på nationella program på gymnasiet i stället kan erbjudas möjlighet att läsa vid folkhögskola.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att alla gymnasieskolans yrkesprogram, inklusive den gymnasiala lärlingsutbildningen, ska ge grundläggande behörighet till högskola.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att estetisk verksamhet bör ingå som ett obligatoriskt ämne i alla nationella program i gymnasieskolan.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetsmarknadskunskap bör inkluderas i undervisningen på alla gymnasieprogram.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge arbetsmarknadens parter större inflytande över kursplaner och mål för den yrkesförberedande delen av utbildningen på yrkesprogrammen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att höja kvaliteten på de praktikperioder som eleverna på yrkesprogrammen genomgår under sin utbildning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge programråden ett utökat mandat att styra över etableringen av nya yrkesprogram.

2013/14:Ub412 av Margareta B Kjellin (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga möjligheten att införa slumpvisa drogtester inom gymnasieskolan.

2013/14:Ub416 av Anita Brodén och Christer Winbäck (båda FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av ekonomi- och konsumentkunskap i yngre åldrar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en stärkt konsumentmakt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om värdet av kunskap i frågor som rör hälsa, som kost, motion och ett aktivt socialt liv.

2013/14:Ub436 av Pia Nilsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla gymnasieprogram återigen ska ge grundläggande behörighet till högskolestudier.

2013/14:Ub437 av Jennie Nilsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skolan som väg till arbetslivet.

2013/14:Ub447 av Fredrik Schulte (M):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att överväga att införa ett nationellt sökområde för gymnasieskolan.

2013/14:Ub458 av Pia Nilsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa praktikveckor för alla gymnasieelever.

2013/14:Ub495 av Isak From m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om anläggningsarbetares möjligheter på arbetsmarknaden som en följd av de tolkningar som görs av Gy 2011.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av körkortsbehörighet BCE i anläggningsbranschen och behovet av att ändra i Gy 2011 för att ge anställningsbarhet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av körkort i de flesta yrken och anställningar.

2013/14:Ub505 av Helena Lindahl (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över eventuella konsekvenser av beslutet att inte låta körkort för tung lastbil och tungt släp ingå i gymnasieskolans bygg- och anläggningsprogram.

2013/14:Ub508 av Jessika Vilhelmsson och Oskar Öholm (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om privatekonomi i skolans undervisning.

2013/14:Ub510 av Margareta B Kjellin (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lärlingsutbildningar för undersköterskor.

2013/14:Ub511 av Johan Johansson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om undervisning i privatekonomi i gymnasieskolan.

2013/14:Ub521 av Jabar Amin och Mats Pertoft (båda MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla gymnasieutbildningar ska ge grundläggande högskolebehörighet utan aktivt sökande från eleverna.

2013/14:Ub534 av Finn Bengtsson och Per Bill (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om peer review-system för att bedöma utbildningsresultat.

2013/14:Ub539 av Roland Utbult och Anders Andersson (båda KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till kompensation till elever som felaktigt har placerats i särskolan.

2013/14:Ub552 av Krister Hammarbergh (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av en fungerande kompetensförsörjning från gymnasieskolan till arbetsmarknaden.

2013/14:Ub565 av Jabar Amin m.fl. (MP):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om profilutbildningar i miljonprogramsområden.

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra eleverna rustade för att möta framtiden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla gymnasieprogram ska leda till grundläggande behörighet i högskolan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att svensk arbetsmarknad kräver gymnasieutbildning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att motverka avhopp i gymnasieskolan.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla gymnasieprogram ska vara treåriga.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka kontakten med arbetslivet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvaliteten i lärlingsutbildningen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med en utvärdering av konsekvenserna av Gy 2011.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en modern och likvärdig gymnasieexamen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhet i gymnasieskolan.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om framtidskompetenser.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att estetisk verksamhet ska vara ett gymnasiegemensamt ämne.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behörighetskrav till gymnasieskolans nationella program.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om övergången till högskola och vuxenutbildning.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om registerkontroll av personal i gymnasieskolan.

2013/14:Ub580 av Carina Ohlsson och Monica Green (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om studier för alla i ekonomi och konsumentfrågor i grundskolan och på gymnasiet.

2013/14:Ub581 av Marie Nordén m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om körkortsutbildning i skolan.

2013/14:N331 av Anita Brodén m.fl. (FP):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av ökat entreprenörskap i skolan.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samverkan mellan skolan och näringslivet.

2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att införa mer entreprenörskap och företagande i skolan.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinföra högskolebehörighet på alla gymnasieutbildningar.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa praktik i alla yrkesförberedande gymnasieutbildningar.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda en möjlighet att införa en förlängd praktikperiod inom ramen för yrkesförberedande gymnasieutbildningar.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge lämplig myndighet i uppdrag att modernisera praktikplatser för unga.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa handledarutbildning för företag.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 14

Motion	Motionärer	Yrkanden
14. Motioner som bereds förenklat		
2013/14:Ub207	Jasenko Omanovic och Ingemar Nilsson (båda S)	
2013/14:Ub221	Andreas Carlson (KD)	
2013/14:Ub231	Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda S)	
2013/14:Ub249	Pia Nilsson (S)	
2013/14:Ub262	Gunilla Nordgren (M)	
2013/14:Ub263	Ingemar Nilsson och Jasenko Omanovic (båda S)	
2013/14:Ub265	Monica Green (S)	
2013/14:Ub270	Åsa Lindestam (S)	
2013/14:Ub275	Hillevi Larsson (S)	
2013/14:Ub284	Kerstin Nilsson (S)	
2013/14:Ub287	Kristina Nilsson (S)	
2013/14:Ub300	Ann-Christin Ahlberg (S)	
2013/14:Ub311	Lotta Finstorp (M)	
2013/14:Ub331	Katarina Köhler (S)	
2013/14:Ub348	Jenny Petersson (M)	
2013/14:Ub366	Hannah Bergstedt (S)	
2013/14:Ub373	Johan Löfstrand m.fl. (S)	
2013/14:Ub389	Christian Holm (M)	
2013/14:Ub392	Christian Holm (M)	
2013/14:Ub412	Margareta B Kjellin (M)	
2013/14:Ub416	Anita Brodén och Christer Winbäck (båda FP)	1–3
2013/14:Ub436	Pia Nilsson m.fl. (S)	
2013/14:Ub437	Jennie Nilsson (S)	
2013/14:Ub447	Fredrik Schulte (M)	4
2013/14:Ub495	Isak From m.fl. (S)	1 och 2
2013/14:Ub505	Helena Lindahl (C)	
2013/14:Ub508	Jessika Vilhelmsson och Oskar Öholm (båda M)	
2013/14:Ub510	Margareta B Kjellin (M)	
2013/14:Ub511	Johan Johansson (M)	
2013/14:Ub521	Jabar Amin och Mats Pertoft (båda MP)	
2013/14:Ub534	Finn Bengtsson och Per Bill (båda M)	
2013/14:Ub539	Roland Utbult och Anders Andersson (båda KD)	
2013/14:Ub580	Carina Ohlsson och Monica Green (båda S)	
2013/14:Ub581	Marie Nordén m.fl. (S)	
2013/14:N331	Anita Brodén m.fl. (FP)	4 och 5